

Riksdagens protokoll

1994/95:80

Tisdagen den 28 mars

Kl. 14.00 – 16.32

18.00 – 18.35

Protokoll
1994/95:80

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 21 och 22 mars.

2 § Svar på fråga 1994/95:396 om EU-handlingar och offentlighetsprincipen

Svar på frågor

Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Lennart Daléus har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att strikt tillämpa offentlighetsprincipen för EU-handlingar. Enligt Lennart Daléus visar uppgifter som redovisats i en bilaga till tidningen Journalisten en klart förändrad tillämpning av offentlighetsprincipen efter det svenska medlemskapet i EU.

Ja, man kan säga att tillämpningen av offentlighetsprincipen har förändrats sedan Sverige blev medlem i EU. Men det är felaktigt om frågeställaren därmed tror att förändringen har inneburit ökad sekretess. Det förhåller sig nämligen precis tvärtom.

Sedan den 1 januari i år har regeln om utrikessekretess i sekretesslagen ändrats så att det numera, till skillnad mot tidigare, råder en presumtion för offentlighet för alla uppgifter som rör utrikes ärenden.

Som jag tidigare sagt här i riksdagen innebär ändringen en viktig omläggning av den grundläggande synen på utrikessekretessen. Det är inte längre möjligt att utgå från att sekretess råder i utrikes ärenden. Självklart kommer det fortfarande att finnas ett behov av sekretess för uppgifter som rör Sveriges förbindelser med andra medlemsländer och med de olika EU-institutionerna. Känsliga uppgifter kan således även nu hemlighållas, men sekretess kan inte förutsättas på det sätt som tidigare var möjligt. Uttalandet att offentlighetsprincipen kan verka som ett instrument för ett öppnare EU har därför sedan årsskiftet ännu större giltighet än tidigare.

Jag har läst artikeln i Journalisten, och jag har också deltagit i ett seminarium där undersökningen presenterades. Jag hävdade då med viss styrka, och jag gör det gärna också här i riksdagen, att det är självklart att varje svensk myndighet som har att pröva om sekretess föreligger för en viss uppgift alltid skall göra denna prövning enligt svensk lag.

Bedömningen av vilka uppgifter som kan lämnas ut får avgöras i varje enskilt fall, med utgångspunkt i att presumptionen är för offentlighet. Självfallet åligger det varje myndighet att leva upp till de krav, bl.a. kravet på skyndsamhet, som ställs på dem i tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen vad gäller hanteringen av allmänna handlingar.

Av vad jag nu sagt torde stå klart att jag inte har någon annan uppfattning i dag än den jag angav den 17 januari, nämligen att det inte finns anledning för regeringen att nu vidta några åtgärder i denna fråga.

Anf. 2 LENNART DALÉUS (c)

Fru talman! Jag tackar naturligtvis justitieministern för svaret. Skälet till att jag ställde frågan är att jag är mycket angelägen om att det som många av oss som var positiva till ett svenskt EU-medlemskap anförde före folkomröstningen också får en verklighet nu sedan vi blivit medlemmar. Jag frågar efter hur tillämpningen av offentlighetsprincipen sker, eftersom jag tycker att det finns tecken som tyder på att den brister. Det justitieministern svarar på är vad offentlighetsprincipen innehåller och hur den har förändrats.

Den beskrivning som justitieministern ger är naturligtvis riktig. Men det intressanta som har framkommit, bl.a. i det material jag hänvisar till, är att tillämpningen kan ifrågasättas. Jag ifrågasätter alltså inte offentlighetsprincipen och vad den innebär eller borde innebära. Men jag undrar över tillämpningen.

Jag får lätt intrycket att det numera i statsförvaltningen, inte minst i regeringskansliet, finns flera olika diarier som icke fanns före ett svenskt medlemskap. Det vore bra om justitieministern kunde svara på om det numera existerar parallella diarier, där ett av dem, det som är relaterat till EU-frågor, är svårare att komma åt för den som vill än de andra.

Den andra frågan som är intressant är om det finns annan märkning, låt oss kalla det annan hemligstämpling eller annan sekretessstämpling, än vi är vana vid i Sverige. Innebär t.ex. det engelska ordet "restraint" på ett material från EU möjlighet eller skyldighet – jag är lika orolig för möjligheten – för en svensk myndighet att markera den handlingen på ett sådant sätt att det senare vägleder myndigheten i sekretesshanteringen av den?

Jag hade intrycket att hemliga handlingar stämplas med hemlig. Därutöver råder icke någon märkningsmöjlighet i Sverige. Har det uppkommit en annan märkningsmöjlighet? Tillämpas en sådan märkningsmöjlighet? Är den i sådana fall förenlig med en strikt tillämpning av offentlighetsprincipen?

Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Lennart Daléus säger att det finns tecken på brister. Jag vet faktiskt inte riktigt vilka slutsatser man kan dra av den presentation som har lämnats i tidningen Journalisten. Det kom också fram vid det seminarium där redovisningen av uppgifterna från journalisterna diskuterades.

Det är möjligt att resultatet visar på att det finns brister i handläggningen hos myndigheter, att det går för långsamt, att det tar för lång tid innan man har tagit ställning till om en handling kan lämnas ut eller inte. Eller är det möjligtvis så, mot bakgrund av de faktiska förhållandena, att det är ett stort antal dokument man begär, att det är nya dokument, att de är okända för tjänstemännen, att det tar tid att gå igenom dem och göra bedömningen, ett gott resultat? Det går faktiskt inte att dra några slutsatser.

Jag skulle ändå för min del vilja utgå från att det finns vissa brister, mot bakgrund av de sakförhållanden jag redogjorde för. Det handlar om en oändlig mängd nya handlingar som många myndigheter har att hantera. Det finns en ovana i detta, en obekantskap med innehållet i handlingarna. Man måste vara mycket mer noggrann när man läser igenom och gör den bedömning som man är skyldig att göra enligt svensk lagstiftning. Det här är säkert problem som, om de föreligger, är av övergående natur.

Det har införts s.k. EU-diarier på sina håll. Anledningen till det är att man har velat underlätta för dem som i dagens läge är särskilt intresserade av att få en överblick över de handlingar som kommer in till svenska myndigheter och att hitta det man är intresserad av. Därför finns det ibland särskilda EU-diarier.

Beträffande dem gäller naturligtvis inga andra regler än för andra diarium. De är tillgängliga och skall syfta till att underlätta sökandet efter handlingar som man vill se. Det är alltså inte på något sätt svårare att komma åt dessa handlingar. Tvärtom skulle jag vilja säga att de underlättar.

Frågan om det förekommer någon annan märkning väntar jag med att svara på till nästa anförande.

Anf. 4 LENNART DALÉUS (c)

Fru talman! Jag fick ett annat intryck av det material jag refererade till när det gällde lättillgängligheten i det vi kallade EU-diarier. Men det skall jag låta vara osagt, eftersom jag inte var med på det seminarium som justitieministern refererade till.

Däremot inträffar något egendomligt nu. Justitieministern säger att hon utgår från att det finns brister, att det är en oändlig mängd handlingar och att detta är av övergående natur.

Det var litet därför jag ställde frågan. Jag utgick också från att det fanns brister, inte minst mot bakgrund av det material jag har kunnat ta del av. Då är min fråga: Vilka åtgärder skall man vidta för att rätta till bristerna? Jag tror inte att sådant är enkelt och av övergående natur.

Utgår t.ex. enskilda tjänstemän felaktigt från att sekretess är utgångspunkten och inte offentligheten, måste det självfallet rättas till. Vi kan inte vänta och hoppas att den här frågan kan tänkas bort. Jag förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att just korrigera de brister regeringen själv uppenbarligen har iakttagit.

Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Nu skall vi skilja på vad det var jag utgick ifrån att det kunde vara problem med, nämligen själva hanteringen och den tidsutdräkt som en del kan uppleva när man i dag begär att få ut en handling. En helt annan fråga är huruvida det skulle begås felaktigheter i bedömningen av om en handling skall lämnas ut eller inte. Det har jag inte kommenterat, och det har jag ingen uppfattning om. Den frågan kan bara prövas i vanlig ordning genom att den som anser att han felaktigt inte har fått ut en handling överklagar till nästa instans.

Även om vi har mycket duktiga tjänstemän i vår statsförvaltning utgår jag ifrån att det är en svårighet när man från den ena dagen till den andra hamnar i en situation där man skall hantera nya handlingar i stora mängder. Det var vad jag syftade på. Detta måste rimligtvis leda till att det inte kan gå lika smidigt som det gjorde tidigare. Men det är som sagt var övergående, för jag vet att varje myndighet gör stora ansträngningar för att snabbt sköta uppgiften att bedöma om handlingar kan lämnas ut eller inte.

Jag hann inte ta upp frågan om märkningen den här gången heller. Jag återkommer.

Anf. 6 LENNART DALÉUS (c)

Fru talman! Då blir frågan av helt annan karaktär. Det som har inträffat är nämligen inte någonting som var oförutsebart, nämligen att vi skulle bli medlemmar i EU. Man vet också att offentlighetsfrågan hör till det som har varit mest ifrågasatt, mest kritiserat av dem som inte ville att vi skulle bli medlemmar. Hade det inte varit lämpligt att förbereda sig och i tid agera så att de brister som vi uppenbarligen är överens om finns, åtminstone i hantering, tidsutdräkt och annat, hade kunnat elimineras?

Om man förvissat sig om att den här hanteringen hade fått de resurser och det material som behövdes, tror jag att det hade varit att göra även den fortsatta debatten inför valet till EU-parlamentet en god tjänst. Då återvänder jag till frågan, fru talman: Har t.ex. begreppet "restraint" någon betydelse i den svenska hanteringen av sekretessfrågor?

Jag vågar fråga detta därför att det i sådana fall är någonting som, såvitt jag begriper, tillämpas i de verk och myndigheter som justitieministern direkt är delaktig i, nämligen regeringskansliet.

Jag vill sluta med en hypotetisk fråga: Skulle de överklaganden som uppenbarligen finns i mängd kring flera av de här frågorna visa sig vinna bifall i högre instans, är justitieministern då beredd att vidta några åtgärder för att korrigera det tillvägagångssätt som finns?

Anf. 7 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Det är klart att vi kan diskutera hypotetiska fall och vad vi skall göra i olika situationer. Men jag tycker inte att det förefaller särskilt meningsfullt att vi ägnar oss åt frågan huruvida det görs riktiga bedömningar eller inte, när alla tecken hittills tyder på att det inte görs några felaktiga bedömningar.

Nu skall jag prata om märkningen. Utgångspunkten för den diskussionen måste vara att det är svensk lag som gäller. Det betyder att det inte finns någon märkning. Det är inte ens så att vår egen märkning, nämligen den s.k. hemligstämpeln, innebär någonting i sig.

Svensk lag kräver att varje gång en handling skall lämnas ut skall det göras en bedömning av huruvida den omfattas av sekretess eller inte. Därvidlag har det alltså ingen betydelse vilken stämpel som sitter på handlingen, vare sig det är en svensk stämpel eller en utländsk. Sitter "restraint" på – det gör det på nästan alla handlingar som kommer från EU – har det ingen vägledande verkan för den svenska myndigheten. Den har att göra sin bedömning utifrån svensk lagstiftning.

Anf. 8 LENNART DALÉUS (c)

Fru talman! Om det skulle vara så att stämpeln "restraint" har lett myndigheter, t.ex. delar av regeringskansliet, till särskilda märkningar, är justitieministern då beredd att se till att det blir någon förändring på den punkten?

Jag märker att vi kan ha olika utgångspunkt när det gäller vad som är hypotetiskt eller inte. Jag skulle kunna säga så här: Man får lätt intrycket när man läser tidningen Journalisten och av annat material att allt inte skulle vara helt bra ställt efter det svenska medlemskapet med tillämpningen av den offentlighetsprincip som jag hyllar.

Är det inte skäl att aktivt vidta åtgärder för att skapa det förtroende, inte minst i journalistkåren, som jag tror är angeläget i den fortsatta EU-debatten under det här året och inte bara hoppas att saker och ting är av övergående natur?

Anf. 9 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Jag skulle rekommendera Lennart Daléus att försöka skapa sig en egen uppfattning och inte lita på vad journalister säger och på vad de har upplevt. Det vore mycket värdefullare för riksdagen, tror jag, om Lennart Daléus hade en egen uppfattning i den här frågan. Då skulle vi kunna föra en diskussion utifrån Lennart Daléus erfarenheter.

Jag protesterar särskilt mot påståendet att det i regeringskansliet skulle förekomma att restraint-märkning leder till någon särskild märkning. Detta är icke fallet.

Vad gäller åtgärder för att säkerställa kunskap och kompetens hos dem i regeringskansliet som skall handlägga detta vill jag hänvisa till den promemoria som rättschefen vid statsrådsberedningen har tagit fram och låtit sprida bland tjänstemännen för att underlätta deras hantering av de här frågorna. Jag tror att det har inneburit att hanteringen av EU-handlingar ur offentlighetsprincipens synvinkel fungerar mycket väl i regeringskansliet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 10 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig om regeringen tänker ompröva sitt ställningstagande till tullunionsöverenskommelsen med Turkiet. Ragnhild Pohanka tar också upp andra frågor rörande situationen i Turkiet, som jag gärna vill kommentera.

Den 6 mars fattade EU:s ministerråd ett principbeslut om att ingå ett tullunionsavtal med Turkiet. Flera steg återstår emellertid innan tullunionsavtalet kan träda i kraft. Jag tänker givetvis främst på Europaparlamentets behandling av tullunionsöverenskommelsen.

Tullunionen är av stort värde av flera skäl. Den underlättar för Turkiet att komma till rätta med de ekonomiska och sociala problemen i landet, och den skapar förutsättningar för en lösning av Cypernfrågan och därmed för en stabilisering i hela regionen. Därmed gagnar tullunionen också demokratin i Turkiet. Dessutom skapar den utvidgade politiska dialog som är en del av tullunionsöverenskommelsen bättre möjligheter till påverkan än en politik som innebär att Turkiet isoleras. Företrädare för människorättsorganisationer i Turkiet har uttalat sitt stöd för detta synsätt. Genom att inlemma Turkiet i det europeiska samarbetet bidrar vi till att motverka de krafter i Turkiet som ifrågasätter värdet av demokrati och mänskliga rättigheter.

I förhandlingarna om en tullunion har Europeiska unionen betonat att Turkiets fortsatta närmande till EU förutsätter att landet respekterar de mänskliga rättigheterna. Detta synsätt präglar den gemensamma politiska deklaration som EU-länderna och Turkiet antog den 6 mars. Den innehåller också ett åtagande från Turkiets sida att snabbt genomföra reformer på yttrandefrihetens område. Europaparlamentet har klart uttalat att efterlevnad av internationella åtaganden om respekt för de mänskliga rättigheterna är ett villkor för att tullunionsöverenskommelsen skall godkännas av parlamentet.

Både under den fortsatta beslutsprocessen och efter ett ikraftträdande av tullunionsöverenskommelsen kommer Sverige, tillsammans med övriga EU-länder, att noga följa utvecklingen i Turkiet, särskilt med avseende på respekten för de mänskliga rättigheterna. Vi kommer härvid att kräva att den turkiska regeringen uppfyller de åtaganden som gjorts gentemot EU. På samma sätt förutsätter vi att Turkiet lever upp till sina förpliktelser som medlem av FN, Europeiska säkerhets- och samarbetsorganisationen OSSE och Europarådet.

Fru talman! Jag vill uttrycka min djupa oro över den turkiska krigsmaktens omfattande attacker i norra Irak. Detta slags militära operationer på främmande stats territorium strider mot grundläggande folkrättsliga principer om respekt för den territoriella integriteten och den humanitära rätten. Det är oacceptabelt att oskyldiga civila och flyktingar drabbas av striderna. Den turkiska regeringen bör snarast dra tillbaka trupperna från norra Irak.

EU:s ordförandetrojka, dvs. utrikesministrarna från Frankrike, Tyskland och Spanien, besökte Ankara i förra veckan. I samtalen med den turkiska regeringen uttryckte ministertrojkan på hela EU:s vägnar

sin djupa oro över den militära operationen i norra Irak. Detta har Sverige och flera andra medlemsländer ställt sig bakom.

Sverige har, såväl i bilaterala kontakter som inom ramen för EU, OSSE och Europarådet, krävt respekt för de mänskliga rättigheterna i Turkiet. Jag hade själv tillfälle att ingående och konkret diskutera dessa problem när den turkiske utrikesministern besökte Stockholm i februari. I samtalen underströk jag vidare att den kurdiska frågan måste få en politisk lösning. Sverige har vid upprepade tillfällen uttryckt sitt stöd för den kurdiska minoritetens krav på respekt för sina kulturella rättigheter.

Av detta följer att det är djupt oroande att politiska partier förbjuds att verka i Turkiet och att folkvalda parlamentariker döms till långa fängelsestraff. Kurderna måste fritt kunna välja sina egna företrädare till parlamentet i Ankara.

Fru talman! Det är viktigt att inte sätta likhetstecken mellan kurdernas kamp för sina rättigheter och PKK:s kamp för ett självständigt Kurdistan. PKK har bevisligen gjort sig skyldigt till terroråd, såväl i Turkiet som i andra länder. Sverige betraktar inte PKK som legitim företrädare för kurderna i Turkiet.

Sverige stöder Turkiets territoriella integritet och dess rätt att bekämpa terrorism i landet. Kampen mot terrorismen måste dock föras inom ramen för rättsstatens principer och med beaktande av respekten för de mänskliga rättigheterna.

Terrormetoder är aldrig acceptabla. Jag tar bestämt avstånd från de attentat som riktats mot turkiska intressen i Stockholm och i andra västeuropeiska städer den senaste tiden. Svenska myndigheter kommer att göra allt för att ställa de skyldiga till dessa dåd till svars.

Anf. 11 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Jag får tacka för svaret, som var långt, utförligt och väldigt värdefullt. Men jag vill opponera mig litet.

Trots att det gått 46 år sedan FN-resolutionen om de mänskliga rättigheterna fastställdes och har antagits av medlemsländerna, bl.a. Turkiet, kränks dessa rättigheter även i Turkiet. Inte ens den mest grundläggande rättigheten, rätten till liv, respekteras. Under 1994 ökade kränkningarna av mänskliga rättigheter i Turkiet. Försvinnanden, byförförstörelse, förföljelse av journalister, terror, förtryck, mord och tortyr förekommer.

Även jag fick träffa den turkiske utrikesministern tillsammans med representanter för de andra partierna. Han använde samma skäl, samma formuleringar om demokratiprocess och förbättringar för mänskliga rättigheter som turkiske ambassadören Erdil K Akay i sin skrift till Miljöpartiet 1990. Situationen har hela tiden blivit värre för minoriteter och oläskande i Turkiet. Fängslandet av parlamentariker är toppen på ett isberg som vi har opponerat oss emot från Sveriges sida.

Det värsta som kunde hända har nu hänt. 35 000 soldater, understödda av pansar och flyg, har dragit in i den norra turkiskkontrollerade delen av Irak. Det pågår ett inbördeskrig sedan flera år i Turkiet.

Prot. 1994/95:80

28 mars

Svar på frågor

Sverige borde egentligen säga nej till en tullunion och i alla officiella sammanhang kräva att Turkiet skall respektera mänskliga rättigheter i sitt eget land och i grannlandet. Jag försvarar inte PKK:s gerillakrig i Turkiet med starka inslag av våld. Jag fördömer terrordåden i andra länder som skett den senaste tiden.

Efter decenniernas förtryck av mänskliga rättigheter, mord och tortyr har turkiska staten delvis skapat den situation som nu råder i Turkiet.

Anf. 12 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Det är sant att det pågår allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter i Turkiet. Vi är överens om fördömandet av den militära attacken i norra Irak från turkisk sida. Man kan säkert fortsätta att i detalj räkna upp olika saker som vi är kritiska mot. Jag har ingen svårighet att följa med i den uppräkningsen alls, jag känner väl till det.

Frågan är hela tiden hur vi bäst skall kunna gagna en positiv utveckling. För mig och för de andra utrikesministrarna inom EU har det varit tydligt, att om vi gör försök att isolera Turkiet och på det viset gör det svårare för den turkiska befolkningens sociala och ekonomiska utveckling, är det att direkt gynna de mörka krafterna och missgynna de demokratiska krafterna. Därför har vi tyckt att det ändå är viktigt att man öppnar för en tullunion. Nu är den processen inte färdig. Den skall pågå under hela 1995, och där kommer bl.a. Europaparlamentets beslut att vara mycket viktigt, helt avgörande. Vi får många gånger tillfälle att återkomma till frågan, men det här är bevekelsegrunderna till att vi har velat acceptera en tullunion.

Anf. 13 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Man kan självklart dra den slutsats som utrikesministern har dragit och hoppas att det skall bli bra. Men man kan också dra den slutsats som jag har dragit, att man först vill kräva att det skall bli förbättringar innan man accepterar. Även ett minsta steg i rätt riktning skulle få mig att tveka om jag har rätt. Turkiet åsåg också Saddams förstörelse av ännu flera kurdiska byar än i Turkiet. Det var över 4 000 där, mer än 2 000 i Turkiet.

Det internationella samfundet ingrep inte, inte ens med anledning av de kemiska bombningarna av bl.a. staden Halabja. Jag tänker då på FN och Europarådet. Jag vet att Sverige opponerade sig här.

I Turkiet pågår ett folkmord, ett etniskt och rent fysiskt folkmord. De logiska kullerbyttorna att först konstatera att det förekommer förtryck och terror och sedan släppa in landet i EU som medlem i en tullunion får mig att fundera.

Anf. 14 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! I allt arbete för ökad respekt för mänskliga rättigheter måste man både säga ifrån när kränkningar begås och också positivt stimulera en utveckling. Det är dessa två ben som jag försöker stå på, alltså både att vara tydlig i vårt avståndstagande när det behövs och att inte stänga dörren för att delta i någonting positivt. Jag tror att processen kring tullunionsavtalet kan leda till någonting gott. Jag är inte sä-

ker, för det kan man dess värre aldrig vara. Men jag tror att vi gör de mänskliga rättigheterna en större tjänst genom att faktiskt arbeta i processen med tullunionsavtalet än om vi stänger dörren och isolerar Turkiet.

Prot. 1994/95:80

28 mars

Svar på frågor

Anf. 15 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Jag tycker inte att jag kan se det så. I en förhandling eller vid beslut om en så viktig sak som en tullunion borde man ge från båda sidor. Turkiet har inte gett någonting annat än ord. En handelsunion innebär ett verkligt handlande, men Turkiet har som sagt inte gett annat än ord. Det har Turkiet hållit på med systematiskt under decenni-er.

Inför folkomröstningen om EU hävdades det med enfass att det endast gällde demokratiska stater när vi skulle gå med i EU. Det här är inte ett inlemmande i EU, det vet jag, men vi backar delvis från våra principer om vi tar in ett land i ett så nära samarbete som en tullunion. Det är omöjligt att erkänna Turkiet som ett demokratiskt land i dag. Turkiet har inte på något sätt levt upp till de krav som man måste ställa på det.

Europaparlamentet har ju hittills sagt nej. Frågan skall nu tillbaka till parlamentet. Där finns det tydligen en majoritet som delar min uppfattning. Jag sätter mig inte emot för all framtid, men i dagens läge ser jag inget skäl att ha en tullunion med ett land som handlar på det här viset.

Anf. 16 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Turkiet har under den här processen, vid framarbetandet av ett tullunionsavtal, gjort åtaganden också vad gäller ökad respekt för mänskliga rättigheter. I hela paketet, där själva tullunionsavtalet är den formella basen, ingår en ramöverenskommelse. Den innehåller mycket av förpliktelser gentemot EU för att det skall fungera väl mellan EU och Turkiet. Det handlar om just mänskliga rättigheter, yttrandefrihet, ändringar i konstitutionen på olika sätt, ett hanterande i fångelser, att man säger nej till tortyr osv.

Det här finns alltså med i det paket som EU-kommissionen småningom kommer att överlämna till Europaparlamentet för ställningstagande – för att godkänna eller avslå det hela.

Anf. 17 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Under den tid som förhandlingarna har pågått har man mördat advokater, bränt tryckerier med oppositionella tidningar, mördat människor vid en fredlig demonstration i Istanbul och gått in i Irak. Detta har skett medan förhandlingarna har pågått. Då menar jag att orden från regeringen inte har någon substans, inte något värde.

Anf. 18 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Det får ändå inte vara så att vi inte tror på våra arguments tyngd och genomslagskraft. Vi som verkligen står upp för mänskliga rättigheter måste kunna tala med andra regeringsföreträdare

och politiker för att de skall kunna ta till sig vad vi säger. Det är det som vi har gjort med det här avtalet som bas.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1994/95:387 om barn och ungdomar med psykiska störningar

Anf. 19 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Eva Zetterberg har frågat mig när direktiven till en utredning om vård och stöd till barn och ungdomar med psykiska störningar beräknas komma och när utredningen skall tillsättas.

Utkast och direktiv har tagits fram inom Socialdepartementet och är för närvarande ute på delning. Med hänsyn tagen till delningstiden, inarbetande av synpunkter m.m. beräknar jag att regeringen kommer att kunna besluta om utredningen före utgången av april månad.

Anf. 20 EVA ZETTERBERG (v)

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för svaret på min fråga. Jag välkomnar att direktiven snart är klara och att utredningen kan tillsättas.

Jag kan också konstatera att det hela har tagit lång tid. Jag hoppas att socialministern är villig att tillstå att det har tagit alltför lång tid. Det rör sig omkring ett år från det att riksdagen fattade sitt beslut till dess att utredningen är tillsatt. Det förhållningssättet och den långa handläggningstiden tycker jag inte att riksdagen bör kunna acceptera i fortsättningen.

Jag vill också understryka att det är viktigt att utredningen blir parlamentariskt tillsatt, att vi från olika partier kan tillsätta var sin representant så att det blir en allsidig belysning.

Slutligen är det angeläget att utredningen kommer i gång snabbt och att det utfärdas sådana direktiv som gör att den kan agera under kort tid med stora resurser, eftersom det rör sig om ett väldigt eftersatt område. Det var just det som socialutskottet konstaterade i våras, att den psykiska hälsan för barn och ungdom är minst sagt lika eftersatt som när det gäller vuxna.

Anf. 21 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Jag kan hålla med Eva Zetterberg om att det inte är rimligt att man väntar så länge på att en kommitté skall tillsättas. Det finns naturligtvis bakomliggande skäl till det. Nu kommer utredningen i gång, och jag skall ta till mig de synpunkter som Eva Zetterberg har när det gäller sammansättningen.

Anf. 22 EVA ZETTERBERG (v)

Fru talman! Jag vill bara tillägga att det efter det att riksdagen fattade beslutet har kommit ytterligare signaler från landets BUP- och BPU-kliniker om att andelen barn med psykiska problem ökar.

Senast i går hörde jag från förskolepsykologer i Malmö, där man har gjort en stor kartläggning av förskolebarn, att gruppen med barn som behöver särskilt stöd ökar. Möjligheterna att ge sådant stöd till barn som inte har fysiska utan psykiska hinder har varit mycket begränsade.

Jag hoppas att utredningen kommer i gång snart och att den kan göra ett bra arbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1994/95:80
28 mars

Svar på frågor

5 § Svar på fråga 1994/95:388 om sekretessen och akutsjukvården för flyktingar

Anf. 23 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Eva Zetterberg har frågat mig om jag avser att klargöra att rätten till kostnadsfri akutsjukvård för flyktingar innefattar förberedelser för förlossning samt aborter utan risk för att personal skall bryta mot sekretesslagen.

Jag vill då först klargöra vissa bestämmelser om flyktingars rätt till hälso- och sjukvård. Flyktingar som beviljats permanent uppehållstillstånd i Sverige har samma rätt till hälso- och sjukvård som andra människor som är bosatta här.

För mottagande av asylsökande som är registrerade vid en förläggning och vistas i Sverige under den tid som de väntar på beslut i tillståndsfrågan gäller särskild lagstiftning. Mottagandet av asylsökande regleras i lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Vuxna asylsökande som omfattas av denna lag ges omedelbar vård och vård som inte kan anstå, mödrahälsovård, förlossningsvård, preventivmedelsrådgivning, vård vid abort och vård och åtgärder enligt smittskyddslagen samt omedelbar tandvård och tandvård som inte kan anstå. För besök hos läkare eller tandläkare får den asylsökande betala en vårdavgift på 50 kr förutsatt att vården ges av en läkare eller tandläkare som Invandrarverket har anvisat eller inom den offentliga primärvården. Förebyggande barn- och mödravård som ges inom den offentliga vården är kostnadsfri för den asylsökande liksom förlossningsvård. Staten lämnar ersättning till vårdgivaren.

När det gäller asylsökande barn som är under 18 år har de i princip rätt till samma hälso- och sjukvård samt tandvård som bosatta barn. Också för denna vård lämnas statlig ersättning.

Landstingens skyldighet att erbjuda hälso- och sjukvård är fastlagd i hälso- och sjukvårdslagen. Av 4 § följer att landstingen skall erbjuda omedelbar hälso- och sjukvård åt den som vistas inom landstinget utan att vara bosatt där. Det innebär att landstinget har en skyldighet att ge sådan vård även till en utlänning som håller sig gömd.

Utlänningar som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas har inte rätt till ekonomiskt bistånd för sitt uppehälle, och Invandrarverket ersätter inte heller eventuella vårdkostnader som uppstår under sådan tid. Detta innebär att det i praktiken

blir landstingen som får stå för kostnaderna för akutsjukvård för dessa utlännningar.

Hälso- och sjukvårdspersonalen kan också ge sådan vård utan att bryta mot sekretesslagen, då dess bestämmelser inom hälso- och sjukvården och för dess personal innebär att personalen inte får lämna uppgift om enskilda hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden.

Men detta innebär inte att personalen alltid kan skydda den som håller sig gömd genom att förneka att han eller hon behandlas på vårdinrättningen. Hälso- och sjukvårdspersonalen är enligt lag (1994:953) om åliggande för personal inom hälso- och sjukvården skyldig att lämna ut uppgifter om någon vistas på en sjukvårdsinrättning om det begärs av bl.a. domstol, åklagar- eller polismyndighet. Å andra sidan finns det inte någon skyldighet för hälso- och sjukvårdspersonalen att på eget initiativ underrätta t.ex. polisen om detta.

Anf. 24 EVA ZETTERBERG (v)

Fru talman! Jag vill tacka Ingela Thalén för svaret även på den här frågan. Det finns relativt klara linjer när det gäller frågan om akutsjukvård för asylsökande flyktingar. Det har också nyligen kommit en skrift med allmänna råd från Socialstyrelsen.

Däremot uppfattar jag problemen som störst – det finns problem även på andra områden – när det gäller flyktingar som har fått avvisningsbeslut men som av olika skäl håller sig gömda. Ingela Thalén har säkert klart för sig den debatt som har förts inom landstinget i Stockholm. Från mödrahälsovården i bl.a. Hallunda har man gjort oss politiker uppmärksamma på hur svårt personalen kan ha det i den konkreta situationen. Det har inte funnits klara riktlinjer om att personalen inte är skyldig att bryta mot sekretessen. Först på ett mycket sent stadium har det kommit besked om att personalen har all rätt att ge denna sjukvård utan att för den skull bryta mot sekretessen. Däremot framgår det tydligt att man, om man blir anmodad, är tvungen att lämna ut uppgifter till polis och åklagare.

Den fråga som är oerhört väsentlig och som kvarstår gäller kostnaden. I praktiken förhindrar man på grund av kostnaden att asylsökande och utlännningar med avvisningsbeslut får akutsjukvård, exempelvis vid förlossning, vid abort eller vid nödvändiga besök efter förlossning. Det har i ett flertal fall hänt att flyktingar har avvisats på grund av kostnaden, att man från sjukhusets sida inte har kunnat betala en absolut nödvändig och mycket akut insats. Det är just på det området som jag menar att Ingela Thalén borde gå ut och informera landstingen om att de har den möjligheten och därför borde kunna ge den sjukvård som krävs.

Anf. 25 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Mödrahälsovård och barnhälsovård är ju kostnadsfria för asylsökande. Vid akuta sjukdomsfall, t.ex. om man står inför en förlossning och kan konstatera att kvinnan är i ett sådant skick att hon inte kan genomföra förlossningen utan förberedande förlossningsvård, bör man också ge en sådan förlossningsvård.

Jag håller med Eva Zetterberg om att det däremot är ett problem med det som vi normalt menar med förberedande mödrahälsovård, dvs. att de blivande mammorna börjar att besöka mödrahälsovården mycket tidigt i graviditeten. Detta kan då inte anses som landstingets uppgift, eftersom det inte handlar om akut vård utan om förberedande vård. Jag är på det klara med att detta är en svår gränsdragning.

Ett annat svårt gränsdragningsfall är när man påbörjar en akut förberedande, förlossningsförberedande vård. Då måste man besöka sjukhuset flera gånger. Är man då en gömd flyktning innebär detta naturligtvis att man måste bli synlig för att kunna komma till sjukvården. Personalen är då i och för sig inte skyldig att anmäla detta, men det är klart att det innebär en synlighet.

Bakgrunden är naturligtvis att det finns personer som håller sig gömda. Det är inte så enkelt att skriva regler för hur man skall hantera sådana situationer där personer egentligen inte har rätt att vistas i Sverige.

Anf. 26 EVA ZETTERBERG (v)

Fru talman! Nej, det är sannolikt inte enkelt, Ingela Thalén. Det är väldigt svåra situationer som personal och framför allt flyktingar befinner sig i. Det är av stor betydelse att kvinnor får gå på förberedande mödrahälsovård för att man skall kunna undvika de stora problem som ibland kan uppstå vid förlossning. Det är landstingets skyldighet att erbjuda den sjukvård som man kan ställa upp med.

Det är definitivt ett problem att det i vissa fall har varit kostnaden som har varit det avgörande. Det finns konkreta exempel på hur kvinnor har vänt sig till sjukhus och blivit upplysta om att de då har varit tvungna att betala 1 600 kr för ett läkarbesök och 300 kr för ett besök hos barnmorska.

Detta medför att de enskilda personerna hamnar i en oerhört svår situation. Man kan i och för sig se till det juridiska dilemma, att dessa personer inte har rätt att vistas i landet. Men det moraliska dilemma för personalen är väldigt uppenbart liksom den hälsorisk som personerna utsätts för på grund av utebliven behandling. Eller hur?

Anf. 27 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Vad Eva Zetterberg nu gör är att hon vidgar begreppet akut vård till att omfatta hälsovård i vid mening. Jag anser att man enligt 4 § i hälso- och sjukvårdslagen skall ge akut vård. Jag sträcker mig ganska långt när jag säger att man till akut vård skall också kunna räkna sådan förberedande förlossningsvård som innebär att det går att genomföra en förlossning utan risk för mor och barn. Men det är inte detsamma som att man i akut vård kan föra in det som vi menar med mödrahälsovård. Då kommer man definitivt in i diskussionen om att vårdtagaren saknar uppehållstillstånd, att hon inte är asylsökande utan har fått ett avvisningsbeslut.

Men enligt 4 § i hälso- och sjukvårdslagen skall man ge akut vård, och det bör landstingen ge.

Anf. 28 EVA ZETTERBERG (v)

Fru talman! Det är alldeles riktigt. Vi har olika uppfattning om den saken, Ingela Thalén. Jag anser att det för kvinnans hälsas skull borde ingå även det som vi vanligtvis kallar för normal mödrahälsovård i begreppet akut vård.

Men jag vill återgå till frågan där jag hoppas att vi är överens, nämligen frågan om riktig akutsjukvård som kan bestå av aborter och vård i samband med förlossning. Hur kommer Ingela Thalén att gå vidare med den frågan? Kvinnor har uppenbarligen krävts på 1 600 kr för ett läkarbesök, pengar som de definitivt inte har och en kostnad som gör att de har avstått från ett nödvändigt läkarbesök.

Anf. 29 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Så som jag tolkar sjuk- och hälsovårdslagen är man i landstingen skyldig att ge akut hälso- och sjukvård vid akuta tillstånd.

Jag inser att det som Eva Zetterberg berättar om är gränsdragningsfall. Men jag har inte varit i kontakt med de fall som Eva Zetterberg här redovisar. Det är klart att vi får titta på dessa fall.

Men utgångspunkten för vår diskussion måste vara alldeles klar. Vi talar om personer, utlännningar, som inte skall vistas i Sverige. De har fått ett utvisnings- eller avvisningsbeslut. Att vidga rätten till hälso- och sjukvård till att omfatta personer i en sådan situation utanför akutvården tycker jag inte att man skall göra. Då leder vi in oss själva i en ganska orimlig situation. Men om det är så som Eva Zetterberg säger när det gäller kostnadsaspekten får vi gå in och se över den särskilda frågan.

Anf. 30 EVA ZETTERBERG (v)

Fru talman! Avslutningsvis vill jag då bara tala om för Ingela Thalén att jag skall se till att Socialdepartementet får allt det material som finns på detta område. Jag uppmanar också till besök t.ex. i Hälunda och Botkyrka där det här har förekommit. Det finns även skriftligt dokumenterat.

Det är min förhoppning att Ingela Thalén kommer att se över det här ordentligt. Sett till omfattningen är detta inte ett stort problem, men för de flyktingar och den personal som berörs är det ett stort problem.

Anf. 31 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! En del av problemen röjs undan genom att man tar till sig det som står i sekretesslagen och genom att man använder det som står i hälso- och sjukvårdslagen på ett adekvat sätt.

De övriga exempel som Eva Zetterberg tar upp där det har förekommit diskussioner kring kostnader när det har gällt annan vård än akutvård får jag titta på i särskild ordning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 32 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Per-Ola Eriksson har frågat mig om jag avser att ge en omedelbar redovisning av broprojektets ekonomi så som förutsätts i trafikutskottets betänkande 1994/95:TU2.

Kerstin Warnerbring har frågat mig vilka åtgärder som regeringen avser vidta med tanke på de förändrade ekonomiska förutsättningarna i Öresundsbroprojektet.

Per-Ola Eriksson har frågat finansminister Göran Persson om han ämnar efterhöra Riksgäldskontorets bedömning av risken för att skattebetalarna får träda in för att finansiera bron.

Eftersom ansvaret i regeringen är så fördelat att det är jag som svarar för frågor om Öresundsbron kommer jag att besvara även Per-Ola Erikssons fråga till Göran Persson.

Jag har också valt att besvara frågorna i ett sammanhang.

Öresundsbroprojektets ekonomiska kalkyler påverkas av ett flertal olika komponenter. En av dessa komponenter är byggkostnaden. Andra komponenter i kalkylen är den ränta som kommer att belasta de lån som tas upp för projektet och de intäkter som kommer att erhållas från trafiken på bron.

För någon vecka sedan öppnades anbuderna på de första två entreprenaderna på Öresundsbron. Anbuderna omfattade dels en sänktunnel i Drogdensundet, dels muddringen och uppfyllnad av de konstgjorda öarna söder om Saltholm.

Ekonomiskt låg det lägsta anbudet på tunneln ca 15 % över budgetförutsättningarna, medan anbudet på muddring och uppfyllnad i stort sett låg i linje med budgetförutsättningarna.

Eventuella fördringar av förbindelsen jämfört med budget samt eventuella avvikelser från budget när det gäller andra komponenter i kalkylen för projektet innebär att projektets återbetalningstid förlängs jämfört med vad som i dag är kalkylerat.

Jag anser det dock vara för tidigt att i dag dra några alltför långtgående slutsatser av hittills givna anbud. Senare i vår och under sommaren kommer ytterligare anbud att öppnas och granskas. Först när en helhetsbild finns av givna anbud kan jag bilda mig en fullständig uppfattning om projektets byggkostnad. Jag kommer därför inte att vidta några särskilda åtgärder med anledning av de anbud som hittills offentliggjorts. Jag är däremot beredd att i höst för riksdagen redovisa en samlad bedömning av projektets ekonomiska förutsättningar med hänsyn till givna anbud.

Anf. 33 PER-OLA ERIKSSON (c)

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på mina två frågor. Men jag måste säga att jag är långtifrån nöjd. Egentligen säger kommunikationsministern "vänta och se". Jag tycker, med tanke på Öresundsbroprojektets ekonomiska utveckling, att det är att ta litet för lätt på saken att vänta och se. Jag tycker nog att kommunikationsministern på denna punkt visar en aningslös attityd.

Svar på frågor

När man nu via medierna har fått ta del av de anbud som har lämnats in, visar det sig att byggföretagen har lagt anbud som innebär kostnader för byggprojektet långt utöver konsortiets beräkningar. Blir det resultatet, innebär det att man spelar hasard med skattebetalarnas pengar. Därför tycker jag att det vore rimligt att kommunikationsministern löpande redovisade inför riksdagen hur projektet utvecklas ekonomiskt.

Nu skall vi alltså vänta till hösten. Jag kan förstå att man får en helhetsbild först till hösten, men jag tycker att kommunikationsministern under resans gång borde göra redovisningar för riksdagen.

Dessutom föreligger det en uppenbar risk för att skattebetalarna får betala det här kalaset, genom den statliga kreditgaranti som staten har iklätt sig. Jag tycker att kommunikationsministern borde, om finansministern inte gör det, efterhöra hur Riksgäldskontoret ser på de statliga garantier som staten iklätt sig och efterhöra risken för att de måste lösas in. Det måste också bedömas i den fortsatta hanteringen av hela frågan.

Jag vill upprepa min fråga: Avser man från regeringens sida att efterhöra Riksgäldskontorets uppfattning i denna fråga?

Anf. 34 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Först och främst vill jag tacka kommunikationsministern för svaret. Men kommunikationsministern har säkert redan förstått att inte heller jag är nöjd med detta svar.

Projektets ekonomiska förutsättningar är inte bara beroende av anbudsgivningen, även om det råkar vara den som är mest aktuell just nu. Jag har ju redan tidigare tyckt att regeringen borde vidta åtgärder och redovisa för riksdagen vad som händer under tiden som projektet håller på. Om någon enda av budgetens förutsättningar spricker, måste ju Sverige och Danmark tillskjuta pengar i ett tidigt skede. Annars kommer Öresundsbroprojektet att hamna i skuldfällan, dvs. att räntorna blir större än intäkterna redan från början.

De budgetförutsättningar som redan har fått oerhört skarp kritik är ju både beräkningarna av realräntan och beräkningarna av det antal bilar som skall trafikera bron och alltså betala den. Då skall vi komma ihåg att realräntan i verkligheten fortfarande är nästan dubbelt så hög som den är i budgetförutsättningarna. Det har dessutom nu under vintern visat sig att trafikströmmarna till Danmark minskar i stället för öka, såsom förutsättningarna i budgeten är.

Om kalkylen över huvud taget skall hålla måste räntorna gå ned, trafiken öka och tidsplanen för bygget hålla. Det här verkar fullständigt omöjligt. Hur skall vi få svenska folket att i dagens ekonomiska läge acceptera alla nedskärningar som måste göras, när man samtidigt anser att Sverige skall vara med och bekosta detta enorma miljardprojekt?

Anf. 35 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Om man skall göra en redovisning av riskerna varje gång man öppnar ett anbud, innebär det att bilden av hela detta stora projekt blir väldigt konstig. Jag vidhåller att vi i höst, efter sommarens anbudsöppning, kan se helheten och att det då är rimligt att göra denna

redovisning för riksdagen. Det är självklart att man då, tillsammans med Riksgäldskontoret, skall värdera de eventuella konkursrisker som det skulle kunna innebära för konsortiet och Svedab om anbudet blir väldigt mycket högre. Det är ju om det hela skulle gå i konkurs som skattebetalarna behöver gå in. Ingen som arbetar med projektet i dag gör den bedömningen att det finns någon konkursrisk. Däremot har det förekommit sådana spekulationer i vissa medier.

När det gäller kapitaltillskottet över huvud taget sköt ju den gamla regeringen till kapital för att man skulle slippa en alltför hög skuldbörda i början, eftersom pengarna kommer in i efterskott.

Kerstin Warnerbring tar upp detta att realräntan är för hög. Ja, vi har hög realränta i Sverige, medan den är något längre i Danmark. Men lånen kan tas upp på vilken marknad som helst.

Anf. 36 PER-OLA ERIKSSON (c)

Fru talman! Jag tycker att det är litet otillständigt att vi riksdagsledamöter måste läsa tidningar för att få information om Öresundsbroprojektets ekonomiska utveckling. Den informationen borde vi få från regeringen, eftersom det är riksdagen som har fattat beslutet – även om det var socialdemokrater, moderater och folkpartister. Regeringen borde redovisa inför riksdagen vad som händer.

Även om brokonsortiet inte talar om konkurs – jag är inte förvånad över att de tiger så länge det går, därför att man kan inte förvänta sig att de skall tala om konkurs i dag; det vore att begära för mycket – finns det en fara för att skattebetalarna får träda emellan.

Jag tror att regeringen snart har två möjligheter. Antingen ökar man trafiken, och offrar miljön, eller också får man ett projekt där man offrar skattebetalarnas pengar. Vilket avser kommunikationsministern att välja?

Anf. 37 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Kommunikationsministern säger i sitt skriftliga svar att vi skall kunna få en redovisning till hösten, men att den skall ges med hänsyn till givna anbud. Jag hävdar fortfarande att det inte bara är anbudsförfarandet som är viktigt, utan vi måste få en total redovisning av hur det ligger till, med hänsyn till att realräntan fortfarande är så oerhört hög och att det verkar fullständigt omöjligt att få det antal bilar som man har beräknat att åka över bron.

Det finns alltså redovisningar som säger, att om byggkostnaden bara blir 20 % högre än beräknat, om realräntan bara blir 0,6 % högre än beräknat och om trafiken inte ökar i den takt som man har beräknat blir den här bron över huvud taget aldrig betald. Skall vi verkligen köra över de här skulderna också till kommande generationer, precis som vi gör med både miljöskuld och statsskuld?

Jag tycker att vi måste ta ansvar för det här och se till att samtliga riksdagsledamöter har klart för sig vad detta innebär i god tid, dvs. före hösten.

Anf. 38 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! En av orsakerna till att den svenska delen av projektet har blivit fördyrad är ju att den föregående regeringen hade väldigt svårt att komma till skott. Det var bl.a. det väldigt sena svenska godkännandet av förbindelserna som orsakade fördyringar. Man kan fundera över vem som var ansvarig för det i den gamla regeringen.

Att säga att bron aldrig skulle bli betald om inte alla de förutsättningar som man hade från början uppfylldes är att fara med falska förespeglingar. Vad som händer är att det tar längre tid innan man kommer över gränsen, så att man kommer på plussidan. Men att säga att ytterligare ett antal år är samma sak som aldrig är att vara ovarsam med sanningen.

Anf. 39 PER-OLA ERIKSSON (c)

Fru talman! Kommunikationsministern är ute på hal is när hon påstår att den miljöprövning som den förra regeringen gjorde var orsaken till kostnaderna. Det innebär att hon menar att man skulle ha hafsat över miljöprövningen för att snabbt komma fram till ett beslut. Jag tycker att det är ett utomordentligt ansvarslost uttalande från ett statsråd, om hon tar så lätt på miljöfrågorna i det största och mest miljöfarliga broprojekt som Sverige har haft att ta ställning till.

Nu skall vi spara i ekonomin; varje vecka och varje dag ägnar vi oss åt de frågorna i riksdagen. Det här är svårt. Då rimmar det väldigt illa om vi samtidigt hotar att gå in med pengar i ett så hopplöst ekonomiskt projekt som Öresundsbroprojektet. Hur skall man få folk att acceptera besparingar som handlar om några miljoner, när det kanske rinner ut miljardbelopp i andra änden?

Jag efterlyser återigen ett svar: Avser regeringen att lyssna på Riksgäldskontorets varningar?

Anf. 40 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Även om kommunikationsministern nu anser att det står en massa oansvariga saker i tidningarna, som man varken skall läsa eller tro på, är det så att svenska folket läser tidningar. Väldigt många i Sverige har mycket stor respekt för Dagens Industri, som onekligen har gjort massor med uträkningar om hur den här bron över huvud taget skall kunna betalas. Det är alltså Dagens Industri som säger att bron aldrig blir betald om trafiken inte ökar tillräckligt. Om trafiken ökar tillräckligt men vissa andra kostnader ändå ökar kan betalningstiden uppgå ända till 78 år. Det är klart att våra ungdomar är väldigt oroliga för sådana här saker.

Jag förstår inte att kommunikationsministern inte vill ta på sitt ansvar att klart och tydligt redovisa hur ekonomin ligger till, hur man ser på detta, och på det sättet skapa en större acceptans ute i samhället för vad som pågår.

Anf. 41 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Jag förstår att det är svårt när man måste använda nya argument, som man gör om man är centerpartist och inte vill ha bron – först är det miljön och sedan är det då pengarna.

Jag delar uppfattningen att det skall göras en seriös miljöprövning. Men det håller inte att sedan efteråt säga att eftersom vi gjorde en seriös miljöprövning kan vi inte acceptera kostnaderna. Det blir ett cirkelresonemang som faktiskt inte bär. Det är av det skälet som jag tycker att det är litet konstigt att man nu säger att eftersom detta blir dyrt, skall vi inte göra det. Det innebär att vi kan räkna med fördyringar. Det kan inte bedömas i dag hur stora de kommer att bli. Det innebär att det tar längre tid innan bron går med vinst. Kostnaderna kan vi ta från miljö-kostnadskontot, vilket är viktigt att vi gör.

Anf. 42 PER-OLA ERIKSSON (c)

Fru talman! Jag har haft anledning att ge kommunikationsministern en eloge för ett agerande i ett annat sammanhang. Det var ett ärende som hon skötte med framgång. I dag vill jag inte ge kommunikationsministern någon eloge. Jag tycker att hon tar lätt på miljön och lätt på ekonomin. Den kombinationen gör att jag känner oro för framtiden när det gäller Öresundsbroärendets fortsatta hantering.

Jag tror mig också veta att man inom Riksgälden hyser en viss oro för den kreditgaranti som staten iklänts i detta fall. Det är nog ett av de mest osäkra projekten. Jag tycker att kommunikationsministern inför en redovisning i riksdagen så fort som möjligt skall göra en samlad bedömning av Öresundsbrons ekonomiska och miljömässiga konsekvenser med tanke på de erfarenheter och lärdomar vi har fått under tiden.

Anf. 43 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Kommunikationsministern säger att vi hela tiden letar efter nya argument. Det behöver vi inte göra, för argumenten har funnits hela tiden. Dessutom är vi inte ensamma om argumenten. Vi vet ju också vid det här laget att kommunikationsministerns egna kamrater i trafikutskottet hade ungefär samma åsikter som vi har.

Kommunikationsministern sade att det inte blir några problem med räntan därför att den är högre än i kalkylen och att det bara tar längre tid innan bron blir betald. Men då bortser hon från att lån utomlands också innebär en stor valutarisk, eftersom ju bron får inkomster i kronor men utgifter i främmande valuta. Det finns massor av sådana här frågor som behöver redovisas. Jag tycker att kommunikationsministern borde ta ansvaret för att komma med denna redovisning, inte minst för ungdomarnas och de kommande generationernas skull.

Vi måste helt enkelt se till att det inte blir så som Mikael Kristiansen, styrelseordförande i Öresundskonsortiet, har sagt, att det bara är en fråga om vilken generation av användare som skall betala. Vi får inte ha det cyniska synsättet.

Anf. 44 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Jag tycker däremot att man kan ge Centerpartiet en eloge, därför att ni inom Centern har varit väldigt ståndaktiga och konsekventa i era uppfattningar i den här frågan. Det kan jag respektera er för.

Men frågan handlar ju nu om att vi faktiskt har två riksdagsbeslut. Vi har kört i gång arbetet och kommit ganska långt på den danska sidan liksom på den svenska. Bedömningarna bland alla som håller på med detta är att det finns en ekonomi som håller och ett vettigt miljöinnehåll.

Jag delar också uppfattningen att vi så fort som möjligt för riksdagen skall redovisa både ekonomiska och andra förutsättningar för det aktuella projektet. Det kommer vi att göra när vi har någonting att redovisa, vilket kommer att ske efter sommaren när anbudet är öppnande.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1994/95:382 om skydd mot plundring av M/S Estonia

Anf. 45 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Eva Björne har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att skändning av Estoniakatastrofens offer skall kunna undvikas.

Regeringen har tagit starkt intryck av den oro som främst de anhöriga har känt för att Estonia skall bli föremål för plundring e.d. Av denna anledning har regeringen *dels* fattat beslut om övertäckning av vraket, *dels* i samarbete med Estland och Finland förberett lagstiftning mot gravskändning.

Den övertäckning av vraket som regeringen har beslutat om skall utföras så att den blir ett effektivt hinder mot plundring. Övertäckningen kommer att innebära att riskerna med och kostnaderna för aktiviteter på vraket blir så stora att det är högst otroligt att någon är beredd att ta dem.

Till detta kommer den lagstiftning om skydd för gravfriden vid vraket efter Estonia som förbereds inom Justitiedepartementet. En proposition med förslag till en särskild strafflag som förbjuder dykning och annan undervattensverksamhet i vraket och området däromkring kommer att avlämnas till riksdagen inom kort. Liknande lagar förbereds i Finland och Estland. Jag tänker i mina kontakter med kolleger i övriga Östersjöstater verka för att man även där skall betrakta dykning vid vraket som gravskändning och bestraffa det därefter.

Slutligen kan ytterligare bevaknings- och skyddsåtgärder bli aktuella. Sjöfartsverket undersöker möjligheterna till detta i samarbete med finska myndigheter.

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Såvitt jag förstår har det varit svårt att fatta beslut om hur man skall behandla Estonia. De som är mest berörda är de anhängare. De känner en mycket stor oro inför att vraket skall plundras, att plundrarna skall hitta saker som har tillhört deras kära och nära och att dessa saker sedan skall komma ut i handeln.

Svar på frågor

I svaret säger ministern att fartyget skall täckas över, så att riskerna med och kostnaderna för aktiviteter på vraket blir så stora att det är högst otroligt att någon är beredd att ta dem. Då vill jag fråga: Har ni i regeringen fattat beslut om hur övertäckningen skall ske? Det har ju förekommit uppgifter om att fartyget skall grävas ned, att det skall täckas med massor av betong eller nät osv. Har ni fattat något beslut i frågan?

Anf. 47 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Som jag sade i svaret har vi en väldig respekt för den oro som många har känt vad gäller risken för plundring. Samtidigt skall man komma ihåg att de fartyg som man ofta har jämfört med har varit betydligt mer lättillgängliga än vad detta fartyg är. Det i sig gör att risken för plundring av Estonia är mycket liten. Men vi vill i alla fall undvika att man skall behöva bära på någon som helst rädsla för detta, vilket är skälet till regeringens beslut.

Uppdraget med övertäckning ligger nu hos Sjöfartsverket, som förbereder och tar in anbud på hur det exakt skall gå till. Vi har i regeringsbeslutet varit ganska noga med att tala om hur det bör gå till, att det skall vara en betongövertäckning och att utformningen av övertäckningen skall ge ett värdigt intryck. Även om man inte ser den från ytan, är det viktigt att veta att det inte bara är en klump. Den skall ha en estetisk utformning som gör att anhängare och andra kan uppfatta graven som värdig.

Anf. 48 EVA BJÖRNE (m)

Fru talman! Ministern sade att de anhängare inte skall behöva känna någon som helst rädsla för plundring. Det tar jag fasta på och hoppas att det verkligen blir en mycket säker inneslutning.

Det finns ju, som vi vet, många som håller på med sportdykning t.ex., för vilka detta är attraktivt. Vi vet att man har varit nere på det tyska krigsfartyget Blücher som ligger i Oslofjorden på samma djup som Estonia, och vi vet att också andra fartyg har undersökts.

Men jag ser fram emot att vi så småningom får en information om hur inneslutningen skall se ut. Det får inte sparas någon möda på att den blir så säker som det bara är möjligt.

Vidare säger ministern att man har förberett en lagstiftning som skall förhindra plundring. Men Estonia ligger ju på internationellt vatten. Det skall bli intressant att få höra vad Lagrådet säger. Finns det möjligheter att ingripa mot andra än de tre länder som har kommit överens om denna lagstiftning?

Anf. 49 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Först den praktiska inneslutningen: Jag har i slutet på mitt svar också talat om ytterligare bevaknings- och skyddsåtgärder. Jag kan inte göra det tydligare än så, men det handlar ju om samma skyddsåtgärder som vid ubåtsjakt och liknande. Också detta är en garanti för att det praktiskt skall vara omöjligt att ge sig på fartyget.

När det sedan gäller lagstiftningen är det tre länder som har kommit överens om en gemensam lagstiftning. Övriga Östersjöländer har uttalat att de är villiga och intresserade av att använda sin lagstiftning för att ge samma skydd.

Anf. 50 EVA BJÖRNE (m)

Fru talman! Installationen är densamma som vid ubåtsjakt, säger ministern. Innebär det att man kommer att installera fasta anordningar på botten runt Estonia? Eller innebär det att man har möjlighet att övervaka med radar, som jag vet att finska marinen gör? Vilka möjligheter har man att ingripa mot plundrare som trots allt beger sig ut till detta ställe på Östersjön för att skända denna grav?

Anf. 51 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! När det gäller det praktiska skyddet radarövervakar redan i dag de finska myndigheterna, det är alldeles riktigt. Men som komplement till radarövervakningen kommer också fasta installationer att göras. Jag kan inte säga mer om detta i dag.

Kan man stoppa plundrare? Ja, vad man också i dag kan göra utan lagstiftning är att störa och genomlysa när man vet om att någon närmar sig. Om det då är ett fartyg, som inte är registrerat i något av de länder som är närmast berörda, där man uppträder väldigt aggressivt mot våra fartyg, så får man ta ställning till vad man skall göra.

Anf. 52 EVA BJÖRNE (m)

Fru talman! Det innebär alltså att man i princip bara kan störa verksamheten och inte med laglig rätt kan ingripa och köra bort de inkräktare som kommer till denna gravplats.

Kommer vi att få en saklig och ingående information om vad som kommer att göras, dels med övertäckningen, dels vad gäller bevakningen?

Anf. 53 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag inte svarade på frågan om information. Självfallet kommer både anhöriga och övriga att få en mycket fullig information om hur det hela kommer att gå till.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 54 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Stig Bertilsson och Kjell Ericsson har ställt frågor till mig om SJ:s aviserade planer på förändrad godstrafikstruktur i Dalsland och södra Värmland.

Stig Bertilsson har frågat mig vilka åtgärder jag planerar för att motverka den utglesning av godstrafiken på järnväg som nu pågår. Kjell Ericsson har frågat mig om regeringen har för avsikt att vidta några åtgärder för att förhindra att järnvägstrafiken försämras i det aktuella området.

Med hänsyn till de likartade frågeställningarna har jag valt att besvara frågorna i ett sammanhang.

I det trafikpolitiska beslut som togs i riksdagen år 1988 fastställdes att järnvägen skulle ges förutsättning att spela en viktig roll som ett konkurrenskraftigt, miljövänligt och energisnålt transportmedel. En av dessa förutsättningar är att SJ skall bedriva tågtrafik på affärsmässiga villkor. Detta innebär bl.a. att SJ förväntas genomföra ett omfattande effektiviserings- och rationaliseringsarbete. Det pågående rationaliseringsarbetet inom SJ:s godstransportdivision är ett led i arbetet att leva upp till ägarens krav på att affärsverket SJ skall stärka sin lönsamhet. Det är av avgörande betydelse att SJ har en stark ekonomi för att därmed kunna erbjuda sina kunder en konkurrenskraftig service.

Järnvägen har en central roll i den svenska godstrafikförsörjningen med basen i de tunga godsflödena över längre avstånd. Järnvägen har framför allt sina konkurrensfördelar på längre avstånd och svarar för 28 % av transportarbetet över 10 mil. Regeringens strävan är att ytterligare stärka denna roll. Det är väsentligt för miljön och för näringslivet som kunder.

För att ytterligare öka järnvägens marknadsandelar är jag beredd att arbeta för en utveckling av kombitransporterna. Med en satsning på kombitrafik kan man t.ex. utnyttja järnvägens fördelar på långa avstånd och samtidigt lastbilens flexibilitet i närtrafiken.

Utöver kombitrafiken är det möjligt att utveckla olika former av matartrafik på delar av stom- och länsjärnvägsnäten. Matartrafikbolag kan t.ex. i samarbete med SJ sköta den lokala godstrafiken i delar av Dalsland.

Anf. 55 STIG BERTILSSON (m)

Fru talman! Tack så mycket, kommunikationsministern, för svaret. Det var ett sympatiskt svar, om än kanske i någon liten del en bit ifrån SJ:s verklighet. Jag skall be att få kommentera det litet grand.

Det är förändringarna inom godstrafiken i Västsverige som har föranlett frågan. SJ säger att man avser att lägga ned ett antal godsterminaler, och man skall koncentrera sig på ett strategiskt nytt sätt i stället.

Det är naturligtvis som kommunikationsministern säger: SJ har till uppgift att driva en vinstgivande verksamhet och måste fortlöpande se över sin rörelse. Men det finns, och det vill jag säga till kommunika-

Svar på frågor

tionsministern, anledning att ifrågasätta långsiktigheten och trovärdigheten i det agerande som vi ser i detta fall. Det baserar jag på att det bara är något år sedan som SJ slog fast att man avsåg att behålla den nuvarande inriktningen i Dalsland. Med utgångspunkt ifrån detta investerade företagen i något fall hundratals miljoner kronor utifrån de nyli- gen avgivna förutsättningarna.

Så kommer dessa signaler. Dessutom upplevs det som att SJ direkt har prissatt sig ut ur marknaden när det gäller godstrafik i Dalsland.

Jag har därför uppfattningen, fru talman, att SJ inte visar att man långsiktigt vill arbeta med denna typ av verksamhet. Det som saknas är en långsiktig, tydlig signal. Detta är också någonting för SJ:s ägare och ledning. Det är av den anledningen jag vill komplettera frågan till kommunikationsministern i dag. Eftersom jag upplever det svar som kommunikationsministern ger som ett bra svar vill jag också fråga om kommunikationsministern är beredd att aktivt medverka till denna typ av lösningar på järnvägssträckor där SJ inte vill verka självt.

Anf. 56 KJELL ERICSSON (c)

Fru talman! Jag tackar också kommunikationsministern för svaret på min fråga. Orsaken till att jag ställde frågan är de alarmerande rapporter vi har fått från både kommuner och företag i området om SJ:s planer.

Med hänvisning till SJ:s dåliga lönsamhet vill man förändra på ett ganska dramatiskt sätt i södra Värmland och Dalsland. Man säger sig vilja förlägga ett terminalupplag mellan Mellerud och Billingsfors. De järnvägstrafikbaserade godsflödena skulle köras med lastbil till terminalen både från södra Värmland och från Dalsland.

Ett sådant förfaringsätt förfäktas av alla berörda industrier i området. Enligt industrierna är det otänkbart att först lasta på lastbil och därefter köra till terminalen för att omlastning skall kunna ske till järnväg. De säger helt enkelt att omlastning inte är ett alternativt. Det blir också för dyrt för dem.

Svaret är sympatiskt. Jag tycker också att svaret vad gäller matartrafiken är bra. Men SJ har inte erbjudit något sådant alternativ. Finns det sådana planer i det aktuella området?

Anf. 57 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! När det gäller denna del av landet är jag informerad om att det finns en arbetsgrupp under landshövdingen som diskuterar hur man skall utveckla godstrafiken för att kunna fortsätta med järnvägs- trafiken. Det gäller också om och var man skall lägga en terminal – om det skall vara i Mellerud eller någon annanstans.

Arbetet pågår. Det har kommit till stånd efter det att SJ talat om att man från deras sida är intresserad av att fortsätta trafiken i Värmland och Dalsland.

Ett sätt att utveckla verksamheten är att utveckla matarbolagen. Det finns i dag sju matarbolag, varav flera faktiskt finns i denna del av Sverige. Det finns t.ex. ett som opererar på Lidköping, Herrljunga och Borås – det är faktiskt ganska nära – som för övrigt heter Shortline

Anf. 58 STIG BERTILSSON (m)

Fru talman! Det jag efterlyser, och det vill jag säga till kommunikationsministern, är att SJ visar ett långsiktigt agerande. Min uppfattning är att SJ:s ägare på något sätt måste gå in och markera att det som behövs är långsiktiga beslut.

Det är faktiskt bara ett år sedan man diskuterade just frågan om ett lokalt shortline- eller matarbolag. Efter långt gående diskussioner och förhandlingar gjorde SJ helt om och sade att man skulle ta hand om det själv. Man ansåg inte att ett matarbolag skulle tas in. Efter ett år kommer man tillbaka och säger att man vill se över strukturen och att de berörda får vara vänliga att köra lastbil till en central mitt i landskapet.

Detta håller inte, kommunikationsministern. Skall SJ vara trovärdigt måste man lämna ett mer långsiktigt besked. SJ:s trovärdighet har dess ägare ett ansvar för. Jag tycker att kommunikationsministern skall medverka till det.

Anf. 59 KJELL ERICSSON (c)

Fru talman! Jag vill också betona långsiktigheten. Det berör ganska många företag. Så sent som för ett år sedan lovade man att trafiken skulle vara kvar.

Ett exempel är Värmlands Trä i Säffle, där man lastar 600 vagnar per år. Om de skulle förlora denna trafik förlorar de marknaden också. Det mesta går till Norge, och de är inte konkurrenskraftiga om de inte kan köra på järnväg dit. Det slår hårt också mot enskilda företag.

Det är viktigt att man både är långsiktig och serviceinriktad och att man tar frågan på allvar. SJ har som jag sade inte erbjudit något alternativ med matartrafik. Jag hoppas att det blir fallet.

Anf. 60 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Som avslutning kan jag bara konstatera att jag tror att vi har ungefär samma uppfattning. Jag delar uppfattningen att det är viktigt att SJ både är långsiktigt och tydligt i sin trafikpolitik och sina affärer. Bara då kan både kommuner och kunder veta vilka spelregler som gäller.

Anf. 61 STIG BERTILSSON (m)

Fru talman! Med all respekt, kommunikationsministern: Jag skulle vilja ha ett mer konkret svar. När vi tittar på SJ:s hantering av godstrafiken ser vi att SJ Gods förra året totalt i Sverige gjorde en förlust på ca 200 miljoner kronor. Man säger att förlusten i denna del av riket var ca en halv miljon. Med detta som grund vänder man sig till kommunerna och skriver att man vill göra om det som parterna var överens om för bara ett år sedan.

Jag tror därför, kommunikationsministern, att det krävs någon form av aktiv signal från ägaren där man visar sitt intresse. Det tror jag

Svar på frågor

skulle vara mycket bra – inte bara för SJ, utan framför allt för godstrafiken och dess möjligheter i detta landskap.

Anf. 62 KJELL ERICSSON (c)

Fru talman! Det är viktigt för näringslivet både i Dalsland och i södra Värmland att problemet kan lösas på ett tillfredsställande sätt. SJ har tidigare agerat och lovat att man skall fortsätta, men nu skall man lägga ned. Man erbjuder bara lastbilstjänster. Man kör till en terminal. Det är inte tillfredsställande.

Jag tror också att det behövs en aktiv signal från ägaren om att verksamheten måste ske på ett visst sätt, så att godstrafiken kan bevaras också i framtiden.

Anf. 63 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! För att det inte skall råda någon osäkerhet på området tror jag att vi först måste slå fast att SJ:s godstransportdivision har krav på sig att stärka sin lönsamhet. Det är vi som gemensamma ägare som är ansvariga för det. Därför är det viktigt att vi erbjuder kunderna en konkurrenskraftig service.

När det gäller situationen i Dalsland kan jag säga att den arbetsgrupp som leds av landshövdingen just nu i denna dag jobbar och skall redovisa sitt resultat före den 1 juni, om jag har fått rätt informationer. SJ uppger att man inte planerar några som helst förändringar innan dess.

Det är självklart att den debatt vi har nu och de signaler som kommer härifrån också har betydelse för vilka besked vi får och för de krav om långsiktighet som vi alla som ägare ställer på SJ.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1994/95:383 om lån till invandrare

Anf. 64 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Marianne Andersson har frågat mig om jag är beredd att utvidga lånemodellen för kvinnliga företagare till att även gälla för invandrarföretag.

Jag håller med Marianne Andersson om att det i många fall är särskilt svårt för invandrare jämfört med svenskar att få finansiellt stöd för att omsätta affärsidéer till färdiga projekt. Det finns också andra etableringshinder för invandrarföretag i form av bristande kännedom om språket, regelverket och den svenska marknaden.

Trots dessa svårigheter är det överraskande många invandrare som lyckats etablera en egen verksamhet tack vare hårt arbete och stöd från de egna etniska nätverken.

Andelen egna företagare bland sysselsatta utomnordiska medborgare har ökat från 9 % 1990 till 15 % 1994. I dag finns det kring 12 000 invandrarföretag.

Regeringen kommer i april att överlämna sina förslag till arbetsmarknadspolitiska insatser till riksdagen. I en proposition som just nu bereds i regeringskansliet kommer förslag till insatser för invandrare att ingå.

Jag är inte beredd att i dag, innan beredningen är färdig, säga om den i och för sig framgångsrika lånemodellen för kvinnliga företagare kan bli aktuell för invandrarföretag.

Prot. 1994/95:80
28 mars

Svar på frågor

Anf. 65 MARIANNE ANDERSSON (c)

Fru talman! Jag tackar för svaret även om det inte var något egentligt svar. Jag får uttrycka förhoppningen att jag i någon mån har bidragit med en idé när det gäller att minska den katastrofalt höga arbetslösheten för invandrare.

Jag förstår att arbetsmarknadsministern är medveten om det faktum att invandrarna generellt kommer i sista hand när det gäller anställningar. Så är det bara. Det kan bero på en mängd faktorer: bristande språkkunnskap, kulturella skillnader, utbildningsskillnader och alldeles säkert också fördomar. Då räcker inte den lagstiftning mot diskriminering i arbetslivet som vi har, för den är litet svårare att tillämpa när det gäller anställningar.

För många återstår då att starta ett eget företag. Jag känner personligen flera som håller på med detta och som har de problem jag tog upp i min fråga. Väldigt många har också lyckats komma igång genom sina nätverk och genom arbete. Det är väldigt positivt att invandrare visar denna handlingskraft och att de verkligen lyckas.

IBland kan den här lilla bristen på startkapital vara den tröskel som blir oöverstiglig för dem. De hamnar i kretsgången – stämpla, utbildning, stämpla osv. Detta gäller om de har haft jobb tidigare, men även om så inte är fallet blir de förstärkt helt bidragsberoende. Detta kostar samhället mycket pengar.

Under den förra regeringens tid när Börje Hörnlund var arbetsmarknadsminister införde vi modellen med kvinnolån. Bakgrunden är nu ungefär densamma. Det är ungefär samma situation. Man startar kanske i liten skala. Man har inga säkerheter, och man får inte låna i banken. De här lånen har visat sig vara en succé.

Jag vill fråga arbetsmarknadsministern om han anser att det här är en bra idé som man kan jobba vidare på. Är detta någonting som verkligen kommer att beaktas i arbetet? Jag undrar detta, även om jag kanske inte kan få något heltäckande svar.

Anf. 66 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Jag kan inte i dag svara på hur vårt förslag kommer att se ut i april. Det får man vänta med till dess.

Jag vill dock bara säga att då det gäller möjligheten att starta egna företag så finns ju starta-eget-bidraget. Det går att kombinera med olika typer av praktikplatser. Det är inte så att samhället inte har möjlighet att gå in med riskkapital. Det här är ett riskkapital i form av lönekostnader under ganska lång tid. Det företagsstödet finns. Det är fråga om längre tid för invandrare än för andra grupper.

Anf. 67 MARIANNE ANDERSSON (c)

Fru talman! Jo visst, det finns starta-eget-bidrag. Det är gott och väl, och det är mycket bra att det finns. Men det gäller just investeringskostnaderna när man skall skaffa sig utrustning t.ex. i en affär – inredning m.m. Det beror litet på vilken verksamhet man har. Man startar inte ett företag utan någon form av kapital. Man behöver en viss utrustning för att driva en verksamhet. Då hjälper inte starta-eget-bidraget. Det avser försörjning under den tid man arbetar upp företaget.

Det här är två skilda saker. De här initialproblemen kan leda till att man inte kommer i gång. Jag har egna exempel på detta och vet således att det är på det sättet.

Anf. 68 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Jag tycker inte att man kan säga att dessa två saker inte hör ihop. Om ett företag blir avlastat sina lönekostnader ökar företagets möjligheter att investera i maskiner och varulager. Det är klart att det finns ett samband. Om samhället tar över en kostnad för en del av företaget ökar företagarens möjligheter att investera i den andra delen.

Man skall alltid se över sådana här saker. Man skall dock vara försiktig med att hamna i en situation där konkurrenssituationen blir besvärlig. Det gäller t.ex. om vissa företag har oerhört generösa finansieringar och konkurrerar på samma marknad som de företag som helt saknar samhälleligt stöd.

Anf. 69 MARIANNE ANDERSSON (c)

Fru talman! Nu pratar jag om företag som inte finns ännu. Det är inte fråga om att avlasta något företag som redan existerar. Det handlar om att göra det möjligt att starta ett företag. Detta är det primära i min fråga.

Det är klart att man skall vara försiktig när det gäller konkurrenssituationen. Det håller jag verkligen med om. Men då kan jag inte förstå vad det är för skillnad om man har kvinnolån. De bedöms utifrån kvinnors förutsättningar och på ett affärsmässigt sätt – om man tror på idén osv. Det är så det går till.

Jag menar inte att man skulle ha någon annan hantering när det gäller invandrare. Man skulle ha samma hantering och göra samma bedömning. Jag kan inte förstå att konkurrensen snedvrids mera om det gäller invandrare än om det gäller kvinnor. Förutsättningarna och bedömningarna måste ändå vara desamma.

Anf. 70 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Man kan föra ett sådant resonemang nästan hur långt som helst och säga att vi skall införa det här stödet generellt. Nu har vi en typ av stöd för kvinnligt företagande – kvinnolån. När det gäller invandrarna har vi en annan typ av stöd som de kvinnliga företagarna inte har, nämligen praktikperiod. Det innebär att samhället under en längre period kan ta kostnaden för löneandelen i företag. Därmed ökar företagarens möjlighet att investera i maskiner och varulager.

Det är fråga om hur omfattande stöd vi skall ge för att ge folk möjlighet att starta ett eget företag. Jag vill fundera över det, och vi återkommer i april.

Prot. 1994/95:80
28 mars

Svar på frågor

Anf. 71 MARIANNE ANDERSSON (c)

Fru talman! Jag hoppas verkligen att arbetsmarknadsministern funderar på det här.

Det är klart att man får längre tid med starta-eget-bidrag, eller praktikperiod som arbetsmarknadsministern kallar det. Det innebär fortfarande inte att man har någon utrustning och kan komma i gång med någon egentlig verksamhet. Då är det inte så stor idé. Då kan man kalla det för vad man vill, men man löser inte arbetslöshetsfrågan för den här invandraren.

Jag kräver absolut inte att vi generellt skall ha den typen av stöd. Jag tror att det egentligen finns ganska bra stöd för de flesta andra fall. Vi kan inte jämföra kvinnor och invandrare i det här fallet. Kvinnor har mycket, mycket lättare att få ett nytt arbete än vad invandrarna har. För invandrarna är situationen katastrofal. Vi sitter på en tickande bomb, som riskerar att utlösas. Jag tycker då att man skall ta vara på de medel som finns. Därmed icke sagt att man skall slänga ut pengarna på oseriösa projekt. De skall bedömas mycket seriöst och enligt alla de kriterier som gäller för alla andra.

Jag hoppas att arbetsmarknadsministern verkligen funderar över den här frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1994/95:397 om ungdomsarbetslösheten

Anf. 72 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Rose-Marie Frebran har frågat mig om jag är beredd att ersätta ungdomsintroduktionen med mer effektiva åtgärder.

Den 27 mars deltog drygt 4 700 ungdomar i åtgärden ungdomsintroduktion. Det är ett litet antal med tanke på att 24 000 platser beräknats för ungdomar i åldern 20–24 år.

Det finns län där ungdomsintroduktionen har blivit bättre utnyttjad än i Örebro, och det tyder på att det inte är enbart åtgärden i sig utan att även andra faktorer bidrar till att den är så litet utnyttjad.

Jag har förståelse för oron hos kommuner, länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar för hur unga människor skall få sysselsättning. I april skall regeringen överlämna sina förslag till arbetsmarknadspolitiska insatser till riksdagen. I den proposition som just nu bereds i regeringskansliet kommer förslag till åtgärder för ungdomar att ingå.

Anf. 73 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Fru talman! Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga. Det finns positiva inslag i svaret.

En av den nya regeringens allra första åtgärder var att avskaffa ungdomspraktikplatserna. Det tycker jag var ett dåligt prov på handlingskraft. Antingen måste det ha berott på en vilja att ändra för ändrandets egen skull eller också på en rejäl felbedömning. Detta kan möjligen böttna i tron att en expanderande industri snabbt skulle kunna tillhandahålla dessa 24 000 platser för ungdomsintroduktion. Det passar inte alls för den offentliga sektorn.

Kommuner och landsting har inga, eller åtminstone mycket små, möjligheter att utnyttja ungdomsintroduktionen. De kan nämligen inte utlova sex månaders anställning, så som situationen ser ut inom den offentliga sektorn.

Jag tycker alltså att det skulle vara klädsamt om arbetsmarknadsministern ville tillstå att det var ett misstag att ersätta ungdomspraktiken med ungdomsintroduktion. Jag sade "ersätta". Ungdomsintroduktion är inte nödvändigtvis en åtgärd som borde tas bort, men den borde i alla fall inte ha ersatt ungdomspraktiken.

Om ett sådant erkännande kunde ges, skulle man med någon tillförsikt och med en försiktig optimism kunna se fram emot den proposition som skall komma i april. Om insikten om problemet finns fullt ut, kan man hysa förhoppningen att de åtgärder som utlovas kommer att bli en del av lösningen av det här problemet.

Anf. 74 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Jag vill börja med att säga till Rose-Marie Frebran att jag nog tror att vi har insikt om problemen. Vi lever ganska nära de stora bekymmer som följer med ungdomsarbetslösheten och de konsekvenser den får. Det är alltid svårt att fundera över vilka åtgärder som är mest effektiva.

I vår regering har vi prioriterat utbildningsinsatser för ungdomarna. Vi har ökat volymen på utbildningen. Vi har tyckt att det är det viktigaste. Vi har satsat på ungdomsintroduktion, eftersom vi har ansett att fasta jobb också har haft mycket hög prioritet. Vi har så mycket som möjligt försökt styra insatserna mot fasta jobb och ökad kompetens.

Jag tror att det är mycket viktigt att just ungdomar, som kanske har 30–40 år kvar av yrkesverksam tid, använder den tid de inte har ett jobb till att antingen försöka få ett jobb eller till att förbättra sin utbildning och öka sin kompetens. Det har varit vår huvudinriktning när det gäller ungdomar.

Jag säger inte att den har varit tillräckligt, men jag tycker ändå att det är viktigt att man har den inriktningen. De senaste månaderna har jag faktiskt blivit litet bekymrad när jag har sett hur ungdomspraktiken används många gånger. Ett antal, alltför många, företag har faktiskt vant sig vid att man via praktik löser ett problem i företaget i stället för att långsiktigt vara beredd att ta ansvar för nyanställningar. Det är farligt om vi inför sådana system under lång tid. De kan faktiskt få mycket allvarliga konsekvenser, framför allt för ungdomarna.

Anf. 75 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Fru talman! Jag har full förståelse för det mesta som arbetsmarknadsministern har framfört i det här inlägget. Problemet är dock att med den brist på effektiva åtgärder som ändå finns i dag och som står arbetsförmedlingarna till buds, är alternativet för unga människor mellan 20 och 24 år många gånger socialbidrag, om inte sysselsättning finns.

Det här medför att ungdomsintroduktionen har kallats flopp, fiasko och katastrof. Senast användes dessa uttryck av ett socialdemokratiskt kommunalråd i min kommun, Örebro, eftersom det nu bara är socialbidrag som står till buds när man inte får fram sysselsättning. Det är inte bra. Det är ingen bra start för en ung människa på tröskeln till vuxenlivet. Det är annat som behövs.

Anf. 76 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Man kan naturligtvis kalla det så, men man kan också beskriva det på ett annat sätt. Den här ungdomsintroduktionen som innebär att en ungdom får ett riktigt jobb, ger varje vecka 500 ungdomar att riktigt jobb.

Det betyder inte att det är den enda åtgärd som vi arbetar med. Vi har många andra åtgärder på gång som gäller kommunerna, utbildning och kompetens. Trots allt får 500 ungdomar ett riktigt jobb varje vecka för en relativt liten insats från samhällets sida.

Jag tror inte att det kommunalråd Rose-Marie Frebran syftade på har skaffat särskilt många jobb för ungdomar den senaste veckan. 500 ungdomar i jobb är ändå 500 ungdomar!

Anf. 77 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Fru talman! Jag har inte kritiserat att ungdomsintroduktionen infördes, men däremot att den ersatte ungdomspraktiken. När man använder ord som katastrof, som t.ex. detta socialdemokratiska kommunalråd gjorde, beror det på en mycket stor oro. Det är en vända över ungdomsarbetslöshetens problematik. Det är inte brist på glädje över det antal ungdomar som får jobb.

I en stor kommun skulle man ha möjlighet att bereda praktikplatser för många ungdomar, vilket skulle rädda dem från långtidsarbetslöshet. Denna möjlighet tas ifrån ansvariga kommunalråd. Arbetsmarknadsministern talade om åtgärder mot kommunerna. I så fall har kommunerna inte fattat det. De upplever att de inte kan göra särskilt mycket nu. De känner mycket stor vända över detta. De ser ungdomarna gå över till socialbidrag. De upplever att det är dåligt för ungdomarna i deras kommun.

Anf. 78 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Jag vill återigen säga att vi, sedan vi tillträdde, har vi börjat med steg 1 i omläggningen av arbetsmarknadspolitiken. Vi har ökat resurserna för nyanställning och kompetensuppbyggnad. Nu jobbar vi med steg 2, nämligen att klara de ungdomar, invandrare, lång-

Prot. 1994/95:80

28 mars

Svar på frågor

tidsarbetslösa och äldre som under en längre tid har haft problem med att komma in på arbetsmarknaden.

Jag tror att den prioriteringen är riktig och att det faktiskt är litet tråkigt att den förra regeringen lade ner så mycket tid på åtgärder för att dessa människor skulle vara kvar i systemet och snurra runt mellan åtgärd, kontantstöd, åtgärd, kontantstöd. Vår prioritering är riktig. Vi får väl se hur det här kommer att utvecklas efter den 1 juli. Vi får också avvakta nästa steg som vi presenterar i april i den proposition som då läggs fram.

Anf. 79 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Fru talman! Jag beklagar den här stegpolitiken – först steg 1 och sedan steg 2. Jag kan inte se att det skall vara antingen eller vid olika tidpunkter. Dessa båda steg borde vara parallella.

Avskaffandet av det ena för att införa det andra har inte varit bra. Nu finns mycket tydligt detta krav på att arbetsgivarlöfte, anställningsgaranti i ungdomsintroduktionen, måste bort eller något annat måste till. Detta är också vad AMS i skrivelse till regeringen har framfört.

Man måste ge större möjligheter för kommuner att kunna göra en insats här. Många kommuner våndas i dag om de skall kringgå reglerna och skapa projekt som gör att de kommer förbi att de inte har möjlighet att utnyttja introduktionen. Detta är naturligtvis inte alls etiskt och moraliskt bra. Man skall inte behöva göra det för att kunna göra insatser för sina ungdomar.

Anf. 80 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Jag skall sluta med att säga att inte heller jag tycker att man skall ha det systemet. Jag vill gärna betona att vi skall försöka att ge kommunerna ytterligare instrument för att jobba med ungdomar.

Det fanns alltför många exempel på att ungdomspraktiken användes av näringslivet för att lösa företagets problem men inte ungdomarnas problem. Det fanns en rundgång i systemet som var djupt allvarlig. Den kritiken står jag kvar vid. Jag har massor av sådana exempel som är djupt beklagliga.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1994/95:394 om Sameredaktionen i Kiruna

Anf. 81 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Marianne Andersson har frågat om jag är beredd att vidta några åtgärder så att inte ansvaret för Sameredaktionen i Kiruna tas över av Norsk Rikskringkastning.

Bakgrunden är att Sveriges Radio har väckt frågan om ett fördjupat samarbete mellan de nordiska länderna om samisk programverksamhet.

Enligt uppgift från Sveriges Radio har ett utvidgat samarbete kring den samiska programverksamheten diskuterats vid flera tillfällen med de övriga nordiska public service-företagen. Inför möjligheten att in-

producera digitala ljudradiosändningar har möjligheten att utöka kanalutbudet med en samisk radiokanal aktualiserats. Om en sådan idé skall kunna förverkligas behöver det svenskproducerade materialet kompletteras med program från annat håll. En kontakt har därför tagits med Norsk Rikskringkastning.

Enligt avtalet mellan staten och Sveriges Radio, som gäller för perioden 1993–1996, skall företaget i sin programverksamhet ta särskild hänsyn till språkliga och etniska minoriteter. Avtalet innehåller även bestämmelser om resurser för verksamhet på invandrar- och minoritetsspråk. Inom denna ram utformar programföretaget därefter självt sin minoritetsspråksverksamhet. I proposition 1991/92:140 underströk regeringen särskilt den samiska programverksamhetens särskilda ställning. Jag har inte för avsikt att under innevarande avtalsperiod föreslå några förändringar i fråga om den samiska programverksamheten.

Anf. 82 MARIANNE ANDERSSON (c)

Fru talman! Jag vill tacka för svaret. Kulturministern säger sig inte vilja föreslå förändringar. Men vad gör kulturministern om Sveriges Radio genomför en sådan förändring ändå? Samerna är inte en invandrargrupp eller en etnisk minoritet vilken som helst. Det är en urbefolkning, och som sådan måste samerna ha en särställning bland de minoriteter vi har i Sverige.

Bakgrunden till att jag ställde frågan är den debatt som fördes i Dagens Nyheter i förra veckan då två ledamöter i Sametinget protesterade mot Sveriges Radios hantering av Sameradion. Det gällde tider, resurser och liknande. Vad protesterna egentligen gällde var initiativet till att Norsk Rikskringkastning skulle ta över Sameredaktionen i Kiruna.

Enligt vad jag har erfarit är samerna i och för sig öppna för förändringar, som här angavs i svaret, och även för nordiskt samarbete. Det har inte minst visat sig i Nordiska rådet. Dessutom ger naturligtvis teknikutvecklingen nya möjligheter.

Det man mest vänder sig emot, som jag har uppfattat det, är att Sveriges Radio har tagit samlivsinitiativet över huvudet på samerna själva. Det är det som är det stora problemet. Det var därför som de var så upprörda. Jag tycker att det vittnar om en sorts okänslighet och bristande respekt för vår samiska urbefolkning.

Kulturministerns svar är litet tunt just när det gäller den delen. Här pågår ett omfattande förändringsarbete. Jag vill fråga om kulturministern kunde se till att samerna blir delaktiga i diskussionen om en bra framtida sameradio. Då tror jag också att man skulle komma fram på ett helt annat sätt. Tänker kulturministern ta ett sådant initiativ?

Anf. 83 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Jag delar nog Marianne Anderssons bedömning att det var en väldigt upprörd stämning som låg bakom den artikel som dessa ledamöter i Sametinget skrev. Uppgifterna tillbakavisades sedan av Jan Engdahl på Sveriges Radio. Han försökte förklara i sitt svar hur det gått till.

Om detta inte har skett på ett sådant sätt att samerna själva känner sig delaktiga är det lätt att det blir missförstånd och upprörda känslor inför en sådan förändring. Det borde självklart ingå att man tar dessa kontakter och håller en bra kontakt.

Jag kan naturligtvis inte gå in och säga: Så här skall ni sköta verksamheten i detalj. Det regleras i det avtal som finns mellan staten och Sveriges Radio. Det finns inte några som helst planer på att förändra innehållet i det avtalet. Vi har inhämtat en del uppgifter från Sveriges Radio och har förstått att Sveriges Radio inte heller har några avsikter att ändra på vare sig omfattningen eller inriktningen. De skall fortsätta att ha programansvaret.

Det är väldigt olyckligt att detta skett på ett sådant sätt att samerna helt enkelt känner sig överkörda, och jag kan förstå de upprörda känslorna.

Anf. 84 MARIANNE ANDERSSON (c)

Fru talman! I svaret från Jan Engdahl sades inte någonting om att man skulle samråda med samerna i den här frågan. Han tillbakavisade uppgifter i den tidigare artikeln. Det lägger ytterligare fyr på brasan, och det tycker jag är synd.

Vi vet att det ofta är så att minoriteter, och då speciellt samerna, känner sig åsidosatta, med rätt eller orätt. Det kan vara på olika sätt. Det är därför viktigt att ta hänsyn till dem.

Nu vet att jag kulturministern inte kan säga att det skall man skall göra på det ena eller andra sättet. Jag hoppas att den här diskussionen och det faktum att frågan kommit upp till debatt ändå medverkar till att Sveriges Radio verkligen tänker efter, tar initiativ och ser till att det blir en samverkan. Det här bör speciellt tas med inför arbetet med nästa avtal, och det hoppas jag att kulturministern vill göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1994/95:395 om en strategi för hållbar konsumtion

Anf. 85 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Lennart Daléus har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att fullgöra ett uppdrag från EU rörande hållbar konsumtion inför tredje sessionen med FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD).

Sverige har åtagit sig att svara för samordningen av EU:s positioner i fråga om ändrade konsumtions- och produktionsmönster, som är en stående dagordningspunkt på CSD-sessionerna. Vid årets session skall ett arbetsprogram i dessa frågor läggas fast.

Utgångspunkten för vårt arbete har varit att bygga vidare på resultaten av en rundabordskonferens i ämnet i Oslo i februari, som arrangerades av min norske kollega och vid vilken jag deltog.

På grundval av ett svenskt utkast har i förra veckan Rådets arbetsgrupp för miljö- och utvecklingsfrågor enats om att dels allmänt stödja Oslomötets rekommendationer, dels särskilt framhålla följande punkter i förslaget till arbetsprogram för CSD;

- ekonomiska styrinstrument och skattefrågor
- miljömärkning och information till allmänheten
- utvidgat producentansvar
- offentlig upphandling
- indikatorer för hållbar konsumtion
- utbildningsfrågor
- gröna räkenskaper.

Vidare sägs att den pågående översynen av EU:s femte miljöhandlingsplan skall ses i ljuset av hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

De svenska förslagen har mött ett stort gensvar i EU. Det är min förhoppning att CSD:s arbetsprogram skall ta upp de av EU och Sverige prioriterade frågorna som grund för det fortsatta arbetet i FN-systemet med uppföljning av Riokonferensens beslut när det gäller ändrade produktions- och konsumtionsmönster.

Anf. 86 LENNART DALÉUS (c)

Fru talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Det målar upp en bild av strukturen och ämnesområdena och innehåller mindre av det som jag egentligen hade längtat efter, nämligen ett besked om vad Sverige ämnar driva för ståndpunkt på dessa olika områden. Listan med områden som man vill att CSD skall ta upp är säkert korrekt och i stora stycken bra. Men den säger inte någonting om vilken position Sverige kommer att inta i dessa frågor.

Fru talman! Man bör återvända till de grundläggande frågorna för att klara ut vilken väg man skall vandra. En grundläggande fråga är naturligtvis vilken uppfattning som miljöministern och Sverige, företrädd av regeringen, har om begreppet hållbar konsumtion. Vad är det för någonting? Hur tänker miljöministern utarbeta en strategi för hållbar konsumtion?

Hur definieras begreppet hållbar konsumtion? Det varierar litet från tid till annan och från grupp till annan på detta jordklot vad som är hållbar konsumtion. Jag skulle gärna höra hur miljöministern uppfattar det begreppet. Vad ryms i det? Vad skall man lägga in i det i ljuset av händelserna i Rio?

Den andra fråga som hänger samman med detta är det vi kallar miljöutrymme. Det är ett ganska spännande begrepp som har nämnts runt om i världen. Man diskuterar att olika länder har ett särskilt miljöutrymme som de kan "få" utnyttja. Jag vet att några länder, inte minst USA, ville ta bort det begreppet som en del av agendan. Det gjorde man också vid Oslomötet, och såvitt jag begriper lyckades man ta bort det begreppet.

Min fråga till miljöministern är: Hur tänker miljöministern agera för att föra in begreppet miljöutrymme i det arbete Sverige bedriver inom ramen för EU och CSD?

Svar på frågor

Anf. 87 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! När det handlar om hållbar konsumtion tycker jag att vi skall utgå från att vi inte skall utnyttja mer resurser än att vi kan få ett fungerande kretslopp. Vi får inte förstöra de ändliga resurserna. Detta är en viktig fråga.

När det däremot gäller det som Lennart Daléus här har frågat om, nämligen vad vi gör i CSD-processen, handlar det mer om vad som skall komma i arbetsprogrammet för CSD. Anser Lennart Daléus att han har fått ett felaktigt svar på frågan är det nog snarare så att det är frågan som är något felaktigt ställd. Här handlar det framför allt om att ta fram ett arbetsprogram för CSD.

Anf. 88 LENNART DALÉUS (c)

Fru talman! Jag tackar för synen på hållbar konsumtion. Frågan rymde en litet mer allmän fundering till hur vi skall förhålla oss till naturresurser och kretslopp.

Begreppet hållbar konsumtion rymmer andra frågor som borde ventileras i en strategi. Det är t.ex. frågor som kom upp inte minst i Rio. USA vägrade att ta stark ställning i koldioxidfrågan därför att man inte ville ändra den amerikanska livsstilen och den amerikanska konsumtionen.

Detta kräver ett utvecklande av ett annat batteri med instrument än de traditionella miljöinstrumenten. Jag undrar om det inte vore klokt att inkludera konsumentfrågorna och kanske rent av behandla konsumtionen som en del av miljöarbetet på ett tydligare än bara säga att kretsloppen skall slutas.

Anf. 89 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Det tror jag mycket väl att man kan göra. Lennart Daléus hade inte möjlighet att vara närvarande på den mycket intressanta konferensen i Oslo. För Lennart Daléus ytterligare förkovran i ämnet överlämnar jag gärna ett dedicerat exemplar av rapporten från Oslomötet. Det är en mycket bra och intressant läsning och innehåller mycket som vi kan gå vidare med.

Anf. 90 LENNART DALÉUS (c)

Fru talman! Tack så mycket. Min frånvaro i Oslo berodde på att vi här i kammaren den dagen tyvärr, eller snarare dess bättre, diskuterade miljöfrågorna. Där saknade vi för övrigt miljöministern, som då befann sig i Oslo. Vi kan kanske bevaka olika ställen. Det har jag ingenting emot.

Det hindrar inte att jag tycker att det är viktigt att miljöministern inkluderar konsumentfrågorna och konsumtionsfrågorna. Det behövs nya instrument och ett nytt sätt att arbeta med miljöfrågorna än att tala litet allmänt om kretsloppet och att bevara naturresurserna.

Jag tror också att miljöministern gör gott i att dra nytta av och hämta erfarenhet av arbetet inte minst i Norge, som ju tyvärr inte kan kanaliseras via EU. Där måste man uppenbarligen ta hjälp av aktörer

inom EU-systemet. Jag utgår från att miljöministern också utnyttjar de kunskaperna.

Prot. 1994/95:80
28 mars

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

13 § Svar på fråga 1994/95:401 om gränsdragningen mellan nyinvestering och underhåll av reaktorer

Anf. 91 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Eva Goës har frågat statsrådet Jörgen Andersson om regeringen ämnar vidta några åtgärder för att klarlägga gränsdragningen mellan vad som är nyinvestering i en reaktor och vad som är nödvändigt underhåll för att klara säkerhetskraven.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

I tilläggsdirektiv till utredningen (ME 1989:03) om översyn av kärntekniklagstiftningen uppdrogs åt utredaren att bl.a. överväga möjligheterna att begränsa reaktorinnehavares rätt till ersättningsinvesteringar i kärnkraftsreaktor.

Kommittén redovisade sina slutsatser i betänkandet Översyn av lagstiftningen på kärnenergiområdet (SOU 1991:95) som låg till grund för den förra regeringens proposition om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (prop. 1992/93:98).

Såväl utredningen som den dåvarande regeringen drog slutsatsen att det inte går att särskilja säkerhetshöjande investeringar från andra investeringar i en reaktor utan att komma i konflikt med grundläggande mål och förutsättningar i nuvarande säkerhetslagstiftning.

Riksdagens näringsutskott anslöt sig till regeringens uppfattning i frågan och uttalade att det aldrig får uppstå någon osäkerhet kring investeringar som bl.a. har till syfte att förbättra säkerheten och strålskyddet. Riksdagen ställde sig bakom utskottets uppfattning (bet. 1992/93:NU11, rskr.136).

Den nuvarande regeringen delar denna ståndpunkt.

Inom Energikommissionen analyseras för närvarande bl.a. de samhällsekonomiska, miljö- och energipolitiska konsekvenserna av en avställning av en eller flera kärnkraftsreaktorer under 1990-talet.

Om en tillståndshavare väljer att företa en investering som till sitt syfte också innebär en förlängning av den tekniska livslängden för en reaktor, dvs. den tid då anläggningen kan drivas med full säkerhet måste han därför kalkylera med risken att verksamheten inte kan bedrivas under hela denna tid.

Anf. 92 EVA GOËS (mp)

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag förstår naturligtvis att säkerheten går före allt annat. Det är svårt att sätta en gräns. Anledningen till att jag har tagit upp frågan är att allt fler kärnreaktorer blir gamla här i världen. Oskarshamn är en av dem. Ringhals är en annan. T.o.m. Fors-

mark 1 hade en gammal konstruktion. Man misslyckades första gången och fick, såvitt jag förstår, göra om botten.

Jag har här en liten sjukjournal. Där står vad som har hänt mellan 1981 och 1994. Det är flera sidor med en liten text. Jag får ta på mig glasögon för att kunna se den. Jag har bara kommit till 1992. Jag har inte kommit till de värsta olyckshändelserna i Sverige.

Vi ser att antalet incidenter stiger varje år. Varje snabbstopp innebär en stor påfrestning. Snabbstopp frestar på och mattar ut, och det blir ålderssymtom.

Det var en som skojade med mig och sade att en människa är utbytbar efter sju år. Då är hon förbrukad. Men vi får hoppas att det inte är så.

Vattenkraften är mycket mer hållbar. Den kan man reglera fram och tillbaka efter årstider, natt och dag; det gör man också. Men kärnkraften måste gå konstant. Under det senaste året räknar man med att det bara i Barsebäck skedde över 100 incidenter jämfört med 80 tidigare år. Det är tillräckligt mycket med 80 incidenter. Det är som med en bil. Ju äldre den blir desto sämre funkar den. Den kanske först får en etta, sedan en tvåa och en trea. Sedan blir det körförbud.

Nu har man varit i Oskarshamn 1 och reparerat nere på botten. Egentligen skulle man behöva undersöka alla 12 reaktorer på det sättet. Vad säger miljöministern om det?

Anf. 93 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Jag förstår Eva Goës fråga. Den handlar om att det skulle vara bra om man kunde hitta något sätt att skilja mellan olika investeringar. Men jag tror att det är ogörligt. Utredningarna har visat att det både tekniskt och säkerhetsmässigt är ogörligt att försöka skilja mellan vad som är nyinvesteringar och vad som egentligen bara krävs för att förbättra säkerheten.

De exempel som Eva Goës tar upp på dålig säkerhet eller på problem med kärnkraftsreaktorer visar bara hur viktigt det är att göra de insatser som behövs för att säkerheten skall höjas. Sedan hoppas jag att kärnkraftsföretagen själva inser att de skall stanna där och inte vidta åtgärder för att förlänga livstiden.

Anf. 94 EVA GOËS (mp)

Fru talman! Man kan titta på vad det finns för problem. I tryck-kammare handlar det om försprödning i fråga om neutronbombning och om korrosion. När det gäller rör handlar det om utmattningskorrosion, erosion och stresskorrosion. Vad gäller pumpar handlar det om utmattningskorrosion. När det gäller ånggeneratorer handlar det om korrosion och erosion. När det gäller betong handlar det om annan radiologisk skada och korrosion. Det återkommer. När det gäller inneslutningen talar man om fukt och vibrationer. Sedan finns det också icke-metaller på tal om termiskt åldrande i stort sett.

Jag talade med en f.d. anställd vid SKI. Han sade att man normalt har en inspektion vart femte år av stora tryckkärl var de än befinner sig. Oavsett om det gäller olja, båtar eller någonting annat har man en or-

dentlig inspektion vart femte år. Det har vi inte i detta avseende. Man borde egentligen plocka ut allt och kolla igenom det ordentligt. Han berättade också att man på hans tid sakta kunde föra ner en liten TV-kamera och titta.

Prot. 1994/95:80
28 mars

Svar på frågor

Anf. 95 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Jag har stor tilltro till de svenska myndigheternas program och tillsyn över verksamheten. När det gäller säkerheten kan vi ha stor tilltro till de svenska myndigheternas tillsyn över verksamheten.

Anf. 96 EVA GOËS (mp)

Fru talman! Jag är säker på att miljöministern håller med om att det här är extra känsligt. Eftersom man gör dessa inspektioner vad gäller andra tryckkärl menade den här mannen att man nog borde kunna göra liknande inspektioner vad gäller reaktorer. Det handlar alltså om att man skall gå igenom precis allting.

Problemet har varit att man inte har kommit åt. Man har lärt sig litet om ultraljud, röntgen osv. Man har kommit till tanklocket ungefär. Där har det stannat. Längre har man inte kommit. Det krävs att människor går in och kollar inneslutningen. Då kan man fråga sig om det blir så lönsamt med dessa ordentliga inspektioner. Det är viktigt, som här har framhållits, att säkerheten måste gå före allt annat.

Om man läser dessa sjukjournaler, som jag kallar dem, finner man att det har varit krångel med styrtstavar. Häromdagen släpptes ånga ut till omgivningen. Det handlar alltså inte bara om dem som arbetar på reaktorerna och som skall sköta säkerheten utan även om den omgivande befolkningen. Därför tycker jag att detta är oerhört viktigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1994/95:402 om uranbrytningen i Krasnokamensk

Anf. 97 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Ragnhild Pohanka har frågat statsrådet Jörgen Andersson om regeringen ämnar studera vilka effekter uranbrytningen har för förhållanden för människor och natur i Krasnokamensk.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Jag har inhämtat att Statens strålskyddsinstitut, SSI, planerar att i maj 1995 besöka urangruvan i Krasnokamensk. Förutom att besöka gruvan planerar SSI att diskutera frågor om arbetarskydd, avfallshantering och miljökonsekvenser med lokala och regionala myndigheter samt med ansvariga centrala myndigheter i Moskva.

SSI kommer efter resan att lämna en rapport till Miljödepartementet.

Anf. 98 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det var kort och konsist. Det var det svaret jag ville höra. Därför är jag mycket nöjd.

Som i många fall när det gäller kärnkraft handlar det om moral. Det angår hela kedjan från brytning, anrikning, transporter, energiproduktion och upparbetning till slutförvaring. Skall vi låta andra människors liv och hälsa riskeras för att vi skall kunna rosta vårt bröd, föna håret eller ha 22 grader varmt inomhus?

Vi köper uran från Krasnokamensk. Det är mycket positivt att man skall åka dit och kontrollera förhållandena där.

Under Sovjettiden kom allt uran till hela unionen från den här gruvan. I dag går allt på export. Många är sjuka, även barn. 65 % av männen dör före 60 års ålder. Det är inte enbart problemen med strålning som är orsaken, men det är säkert en starkt bidragande orsak.

Överallt där man har brutit uran bor människor som inte kan försvara sina rättigheter. Det handlar om aboriginerna i Australien och om indianerna i Kanada och USA. Deras reservat krymper alltmer.

Den enda slutsats som man kan dra är väl att vi måste börja avveckla kärnkraften av moraliska skäl. Nu tar jag inte upp miljöskälen, eftersom de har diskuterats så många gånger. Kanske kan vi börja i morgon. Sedan skall avvecklingen ske i snabbast möjliga takt.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1994/95:369 om de fristående skolorna

Anf. 99 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)

Fru talman! Ulf Melin har frågat mig vilka åtgärder med anledningen av överenskommelsen mellan Socialdemokraterna och Centerpartiet om bidragsnivån till de fristående skolorna som jag avser vidta för att de fristående skolorna skall få likvärdiga villkor som de offentliga skolorna efter den 1 juli 1995.

Den överenskommelse som Ulf Melin hänvisar till innebär att kommunens bidrag till fristående skolor skall motsvara minst 75 % av den kommunala grundskolans genomsnittskostnad per elev, jämfört med tidigare 85 %. I skollagen görs ett tillägg som innebär att när kommunen bestämmer bidragets storlek skall den beakta om den fristående skolan har särskilda kostnader som den kommunala skolan inte har, t.ex. när det gäller momsskyldighet, pensionsåtaganden och arbetsgivaravgift. Om den fristående skolan har elever med behov av särskilda stödinsatser, t.ex. elever med funktionshinder, elever som behöver särskilt stöd i undervisningen eller elever som behöver hemspråkundervisning eller undervisning i svenska som andraspråk skall det också beaktas. Detsamma gäller om skolan erbjuder skolhälsovård. Vid prövningen skall kommunen kunna ta hänsyn till om de särskilda konstnaderna ryms inom den garanterade ersättningen.

Regeringen har nyligen tillsatt en parlamentarisk kommitté, där Ulf Melin själv ingår, som bl.a. skall lämna förslag till regler för bidrags-

givning. Enligt direktiven skall de nya reglerna syfta till att stödja en utveckling av skolväsendet. Ett mål med bidragsgivningen skall vara att resurserna fördelas med hänsyn tagen till skolornas och elevernas särskilda behov och skolornas varierande åtagande. Eleverna skall ha rätt till likvärdiga förutsättningar för sin utbildning, oavsett om de valt att gå i en kommunal eller fristående skola. De nya reglerna skall också ge incitament till samarbete mellan kommunen och den fristående skolan. Eventuellt skilda förutsättningar att bedriva verksamhet beroende på olika huvudmannaskap skall också beaktas.

Jag är övertygad om att den träffade uppgörelsen – i avvaktan på de nya regler som kan bli ett resultat av kommitténs arbete – kan innebära en mindre schablonmässig bidragsgivning och ett större hänsynstagande till skolornas åtagande och elevernas behov. Jag avser därför inte att vidta några särskilda åtgärder med anledning av uppgörelsen. Det blir en fråga mellan kommunen och den enskilda skolan.

Anf. 100 ULF MELIN (m)

Fru talman! Fru skolminister! Tack för svaret på min fråga.

Detta är ett ganska märkligt förfaringssätt rent principiellt. I budgetpropositionen säger regeringen att man skall tillsätta en kommitté som just skall se över formerna för de fristående skolorna när det gäller godkännande, tillsyn, bidrag och avgifter. Ett par månader senare kommer man med en proposition där man sänker bidragen, dvs. den garanterade ersättningen för de fristående skolorna, från 85 % till 75 %. Samma dag ger man en utredning direktiv. Det tycker jag principiellt är fullständigt felaktigt. Jag kan tänka mig att det kanske skedde för att en del socialdemokratiska fundamentalister skulle tillgodoses.

Sedan skall jag gå över till svaret. Det är bra att de kriterier som skolministern nämner skrivs in i skollagen. Men jag vill påstå att det till intet är förpliktigande. Sedan är det ändå kommunen som prövar om det här skall räknas in eller inte. Risken är uppenbarligen stor att den procentuella andelen blir 75 % under det här året.

Skolministern säger i svaret att eleverna skall ha rätt till likvärdiga förutsättningar oavsett om de går i en kommunal eller en fristående skola. Det tycker jag är bra. Det är bra skrivet. Men vad gör skolministern om de inte får dessa likvärdiga villkor? Tänker skolministern i så fall vidta några åtgärder? Eller kommer hon att sitta med armarna i kors och inte göra någonting? Det är intressanta frågor som man borde få svar på.

Anf. 101 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)

Fru talman! Ulf Melin använder en del av sin tid till att rent allmänt kommentera regeringens förfaringssätt på det skolpolitiska området och hur vi lägger fram våra förslag när det gäller fristående skolor.

Under den tid som en parlamentarisk kommitté arbetar med flera stora övergripande frågor som gäller de fristående skolorna är det rimligt att vi justerar skollagen så att det inte längre går ut bidrag så att vissa fristående skolor blir överkompenserade i jämförelse med kommunala skolor.

De regler som kommer att gälla under den tid som den parlamentariska kommittén arbetar är de som vi har kunnat träffa en överenskommelse om tillsammans med Centerpartiet i riksdagen. Jag är mycket glad över att vi har kunnat göra detta. Jag tror att det kommer att vara en bra grund också för det fortsatta arbetet i den parlamentariska kommittén.

Ulf Melin citerar från mitt svar att eleverna bör ha rätt till likvärdiga förutsättningar för sin utbildning oavsett om de valt att gå i en kommunal eller fristående skola.

Det är ett citat ur de direktiv som gäller för den parlamentariska kommitté där Ulf Melin själv är ledamot. Det är en uppgift för den kommittén och för Ulf Melin att lämna förslag om till regeringen om hur man skall kunna åstadkomma detta. När kommittén har gjort det kommer regeringen att ta ställning till förslaget.

Anf. 102 ULF MELIN (m)

Fru talman! Jag känner mycket väl till att detta står i direktivet. Utredningen skall vara klar i november. En proposition kommer väl tidigast nästa år. De nya reglerna kommer i så fall att gälla från den 1 juli 1996 som tidigast. Om kommunerna inte kompenserar de fristående skolorna för de åtaganden som de har, kommer skolministern då att sitta med armarna i kors under det här året och inte göra någonting? Det var den frågan jag ställde.

Jag skulle också vilja få en kommentar från ministern till en annan sak. Trots att man har skrivit in dessa kriterier, som jag i och för sig tycker är bra, i skollagen undrar jag om de ändå inte är en luftpastej. Man säger ju samtidigt att det ligger på den kommunala nivån att fatta beslut om man skall räkna in dessa kriterier i bidragsbeloppet eller inte.

Anf. 103 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)

Fru talman! Den överenskommelse som har träffats mellan mitt parti och Centerpartiet här i riksdagen innebär att kommunerna skall beakta en rad skillnader som gäller verksamheten i fristående skolor jämfört med kommunala skolor. Kommunen skall beakta detta när man avgör hur stort det avdrag som får göras på den genomsnittliga kostnaden skall vara när man beräknar hur mycket pengar den fristående skolan skall få.

Det avdraget får vara maximalt 25 %, och det kan vara mindre. Den nuvarande lagstiftningen innebär att det får vara maximalt 15 % och kan vara mindre. Vissa kommuner ger redan i dag vissa fristående skolor ett bidrag som är väsentligt mer än 85 % därför att skolorna har visat att de har behov och åtaganden som motsvarar en större kostnad.

Sedan vill jag också göra en kommentar till att Ulf Melin betecknar den lagstiftning som man nu diskuterar i utbildningsutskottet i en någorlunda bred majoritet som en luftpastej. Jag tycker att det är litet sorgligt att höra den beteckningen om riksdagens viktiga lagstiftande arbete.

Fru talman! Låt mig då byta ordet luftpastej mot intet förpliktande. Då blir det kanske mer diplomatiskt. Man skriver in i skollagen att kommunen gör den särskilda prövningen.

Svar på frågor

Skolministern säger att det finns en del kommuner som ger ett högre bidrag än de 85 % som man är tvingad att ge i dag. Ja, det finns det, men det är ett fåtal. De flesta kommuner har lagt sig på golvet 85 %. Jag, och många med mig, är orolig för att det nya golvet blir 75 % oavsett om man har fler åtaganden eller inte. Skolministern säger att kommunerna skall beakta detta. Det skall de göra. Det är alldeles rätt. Men om de inte gör det, vad avser skolministern då vidta för åtgärder för att motverka detta?

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1994/95:371 om lanthushållsskolor som fristående skolor

Anf. 105 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)

Fru talman! Kerstin Warnerbring har frågat mig om jag är beredd att vidta några åtgärder för att säkra möjligheterna att låta lanthushållsskolor drivas som fristående skolor.

Utbildningar som bedrivs vid kvarvarande lanthushållsskolor är specialkurser inom de konsumentekonomiska området. Specialkurserna får anordnas t.o.m. innevarande läsår. I årets budgetproposition har regeringen föreslagit att sådana kurser också får anordnas läsåret 1995/96.

Jag håller med Kerstin Warnerbring om att dessa skolor kan ha en stor betydelse för ungdomar som vill skaffa sig fördjupade hushållskunskaper. Skolorna har också betydelse som förvaltare av kulturarvet på hushållsområdet och på närliggande områden som t.ex. det textila.

Enligt reglerna i 9 kap. 8 § skollagen (1985:1100) får regeringen i fråga om viss utbildning förklara en fristående skola berättigad till bidrag från elevernas hemkommuner om utbildningen ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som gymnasieskolan förmedlar och skolan i övrigt väsentligen svarar mot gymnasieskolans allmänna mål.

Det är emellertid huvudmannen för skolorna som måste överväga om och på vilket sätt skolorna skall drivas vidare. I några fall har skolor med sådana konsumentekonomiska utbildningar gjort om sitt utbildningsutbud till specialutformade program och – på ansökan – förklarats berättigade till stöd från elevernas hemkommuner.

Regeringen är naturligtvis beredd att pröva de ansökningar som kommer in enligt de regler som gäller för fristående skolor.

Anf. 106 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Jag ber att få tacka skolministern för svaret. Ur svaret tycker jag mig utläsa att den här fina utbildningen som man kan få på

lanthushållsskolorna egentligen faller mellan stolarna. Skolor med utbildning som anses värdefull ur nationell synpunkt skall ju kunna få statligt stöd. Jag menar att lanthushållsskolorna är en sådan skolform, t.o.m. mer nu än vad de var tidigare med tanke på den hushållning som är nödvändig för att nå kretsloppssamhället, de ökade kraven på konsumenterna och utifrån alla de analyser och undersökningar som visar på hur viktigt det är att ungdomar får kunskap om kostens betydelse för hälsan och om hushållsekonomin. Den här kunskapen överfördes tidigare på ett naturligt sätt i vardagsgemenskapen mellan generationerna, men nu går den oftast förlorad.

Jag tycker att detta är en utbildning som i högsta grad är av samhällsekonomiskt och nationellt intresse. Men den faller ju mellan stolarna. I svaret står det att man kan ge möjligheter att bli friskola och att kommunerna får betala för sina elever, men endast om skolorna förmedlar samma kunskaper och färdigheter som gymnasieskolan. Hur skall vi då kunna åstadkomma att detta får finnas kvar? Det är ju inte meningen att detta skall vara en gymnasieutbildning.

Anf. 107 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)

Fru talman! Jag delar Kerstin Warnerbrings uppfattning om att mycket av den utbildning som ges vid de här skolorna är mycket värdefull, inte minst mot den bakgrund som Kerstin Warnerbring ger. Jag tror inte alls att Kerstin Warnerbring behöver vara så orolig som hon ger uttryck för att hon är i sin replik.

Det är nämligen så att det inte bara finns möjlighet för de här skolorna att bli fristående gymnasieskolor. De har också möjlighet att bli en kompletterande skola. Den möjligheten har flera lanthushållsskolor använt sig av. De har ett specialutformat program. På den grunden har de ansökt om att bli kompletterande skola, och de har också blivit förklarade som sådana. Därmed har de kunnat få ekonomiskt stöd. Det är inte alls omöjligt för de här skolorna.

Men jag vill också säga att det vore fel av mig som skolminister, och av regeringen, att göra generella uttalande om samtliga dessa utbildningar. Det är regeringens uppgift att pröva varje enskild ansökan utifrån de förutsättningar som finns för just den speciella skolan med just den utbildning som den skolan avser att bedriva. Det är naturligtvis en prövning som regeringen gör i varje enskilt fall. Jag är inte beredd att generellt bedöma samtliga utbildningar, utan det skall vara en prövning i varje fall.

Anf. 108 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Jag har full förståelse för det. Jag tackar också för det svaret. Det är ju i överensstämmelse med vad jag själv tycker.

Men jag känner till en skola som har skickat in en ansökan som Skolverket har yttrat sig över. Det som gör mig litet orolig är att Skolverket i sitt yttrande anser att man inte kan godkänna den här typen av kurser därför att de inte har någon anknytning till näringslivet. Detta är en utbildning för livet, inte för näringslivet. Att man sedan även kan ha

användning av den i arbetet är en annan sak. Men man kan inte direkt gå in och koppla den till näringslivet.

Jag undrar om skolministern kan ge mig något svar på detta rent generellt.

Prot. 1994/95:80

28 mars

Svar på frågor

Anf. 109 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)

Fru talman! Det är självklart så att Skolverket behandlar ansökningar och yttrar sig över dem utifrån den lagstiftning som skärptes av den tidigare regeringen.

Det finns ett aktuellt fall som Skolverket har behandlat och som för tillfället bereds inom regeringskansliet. Mot bakgrund av att beredningsarbetet pågår är jag inte beredd att nu uttala mig i den frågan.

Anf. 110 KERSTIN WARNERBRING (c)

Fru talman! Kan jag generellt få höra skolministerns syn på kortare kurser, helårskurser respektive terminskurser? Är det till fyllest att man har den typen av kurser för att den här skolformen skall vara godkänd? Eller måste det vara längre kurser, två- eller treårskurser, för att det över huvud taget skall vara godkänt?

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1994/95:399 om ny folkomröstning om kärnkraften

Anf. 111 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Ewa Larsson har frågat mig vad jag menar med ett brett beslut.

Jag använde mig av detta uttryck i Aktuellt nyligen som svar på en fråga av intervjuaren om det skulle bli en ny folkomröstning om kärnkraften. Jag skall förklara det resonemang som låg bakom mitt val av ord.

Vad saken gäller är möjligheterna att klara fyra viktiga energipolitiska mål som grundas på beslut av riksdagen, nämligen att bevara de orörda huvudälvarna, att avveckla kärnkraften till år 2010, att stabilisera koldioxidutsläppen samt att trygga tillgången på el och annan energi på villkor som medger konkurrenskraft gentemot omvärlden. Frågan bearbetas nu av Energikommissionen, i vilken alla riksdagspartierna är företrädade. Kommissionen skall redovisa resultatet av sitt arbete i höst. Om kommissionens arbete visar att de mål som ställts upp inte är helt förenliga blir det en fråga för riksdagspartierna att finna en lämplig avvägning mellan målen. Det är givetvis min förhoppning att det går att få en bred uppslutning kring ett beslut i frågan på samma sätt som skedde kring den energipolitiska överenskommelsen av år 1991. Ett sådant brett förankrat parlamentariskt beslut är nödvändigt för att vi skall kunna nå den långsiktighet och politiska stabilitet som så väl behövs på detta område.

Det var detta jag menade när jag, kanske för en lärare litet slarvigt, använde uttrycket brett beslut.

Anf. 112 EWA LARSSON (mp)

Fru talvinna! Jag tycker inte alls att det var litet slarvigt. Jag tänkte att nu skall upplägget vara att eftersom vi inte kan få ett brett beslut skall vi gå ut och fråga svenska folket igen.

Då tänkte jag på att vi redan har fattat ett mycket brett beslut. Kan ett beslut vara bredare än att drygt 80 % av svenska folket, som man ändå kan säga, står bakom linje 2 när linje 3 inte vann. Det var en skillnad på 0,4 % mellan linje 2 och linje 3. Det som vi i Miljöpartiet förespråkar i dag är ju inte speciellt radikalt. Man kan väl säga att det verkligen finns en bred uppslutning bakom det.

Nu tar statsrådet upp miljömålen. De är ju jätteviktiga. Jag vet att det stod så här på linje 2:s blankett: Energihushållningen bedrivs kraftfullt och stimuleras ytterligare. Forskning och utveckling av förnybara energikällor forceras under samhällets ledning.

Jag undrar hur mycket skattemedel vi har använt för att forcera utvecklingen under de 15 år som har gått. Enligt mitt förmenande har det inte gjorts någonting egentligen för att underlätta för en kärnkrafts-utveckling. Jag är sur när jag säger det. Jag tycker att det är 15 år som har gått till spillo. Jag tror att svenska folket med en majoritet på drygt 80 % i folkomröstning verkligen skulle vilja satsa skattemedel på detta. Men jag tror inte att man vill satsa skattemedel för att subventionera kärnkraften.

Anf. 113 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Jag har fått en fråga om vad jag menar med "ett brett beslut". Jag har svarat på den frågan.

Beträffande vad som kommer ut av Energikommissionens förslag, den därpå följande remissen och, så småningom, de politiska partiernas behandling i samband med omställningen av det svenska energisystemet är det upp till denna kammare att avgöra vad som är brett och icke brett.

Anf. 114 EWA LARSSON (mp)

Fru talvinna! Statsrådet sade också i nämnda nyhetsinslag att regeringens ambition är att följa de beslut som är fattade – folkomröstningsbeslutet och riksdagsbeslutet. Jag tycker att det är en alldeles utmärkt ambition att följa fattade beslut. Men jag har märkt i debatten att det bara är en enda i regeringen som utåt sett säger sig inte bara ha ambitionen att följa besluten utan också stå för fattade beslut, och det är statsminister Ingvar Carlsson. Det vore bra om fler i regeringen gick ut och sade att de skulle stå för fattade beslut.

Anf. 115 TALMANNEN
Får jag erinra om att den i grundlagen fastlagda benämningen på den som leder kammarens sammanträde är talman.

Prot. 1994/95:80
28 mars

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 16.32 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

18 § Svar på frågorna 1994/95:360 och 381 om brevet från Kroatiens utrikesminister till Sveriges ambassadör, m.m.

Anf. 116 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Ulla Hoffmann har frågat mig om regeringen kommer att låta offentliggöra brevet av den 19 oktober 1994 från Kroatiens utrikesminister till Sveriges ambassadör i Zagreb.

Håkan Holmberg har frågat mig vilka åtgärder regeringen kommer att vidta med anledning av de uppgifter som har lämnats av en företrädare för Kroatiens invandrarminister om bosnienkroaternas ställning i Kroatien.

Eftersom frågorna har nära samband och frågan har varit föremål för stor uppmärksamhet den senaste tiden väljer jag att besvara dem i ett sammanhang och med en inledande beskrivning av förhållandena.

I förra veckan sände jag ut en delegation till Zagreb i princip med två syften.

Ett syfte var att följa upp uppgifter som förekommit i fråga om hur de bosnienkroater vilka, som en följd av regeringens beslut den 16 februari, avvisats från Sverige tas emot vid ankomsten till Kroatien. Ett annat syfte var att efter begäran från den kroatiska sidan gemensamt diskutera hur avvisningarna praktiskt bör genomföras, hur ett ömsesidigt informationsutbyte kan etableras och hur de kroatiska myndigheterna bäst skall kunna förbereda mottagandet.

Delegationen redovisade på fredagen i förra veckan sina intryck och vad de överläggningar som skedde med företrädare för den kroatiska regeringen ledde fram till.

Den information som lämnades vid delegationens besök och som bekräftades på högsta nivå av utrikesminister Granic innebär ingenting nytt i förhållande till den bedömning som lades till grund för regeringens beslut den 16 februari. Delegationen har inte nått av någon information om att någon som avvisats från Sverige mot sin vilja eller med

något slags tvång sänts vidare till områden inne i Bosnien-Hercegovina. Det innebär att den asylrättsliga grunden för regeringens beslut inte har förändrats.

Den kroatiska sidan uttryckte önskemålet att närmare diskutera formerna för återsändande och hur man praktiskt bäst samarbetar med Sverige i denna fråga. Sverige kommer därför att inbjuda till sådana överläggningar i Stockholm, och i avvaktan på vad dessa kan komma att leda till har Invandrarverket meddelat att man tills vidare avstår från att verkställa avvisningsbesluten för kroatiska medborgare.

Så över till de direkta frågorna.

Som svar på Ulla Hoffmanns fråga vill jag bara hänvisa till den presskonferens som den kroatiska ambassadören hållit i dag och där brevet från utrikesminister Granic gjordes offentligt. Skälet till att regeringen inte tidigare gjort brevet offentligt är den utrikessekretess som alltid gäller som en förutsättning för ett nära och förtroendefullt samarbete i skriftväxling mellan regeringar. Mot bakgrund av den debatt som förts den senaste tiden har dock den kroatiska regeringen valt att häva sekretessen. Sverige har begärt garantier mot att någon tvångsvis vidarelämnas till Bosnien-Hercegovina. Detta är en förutsättning för vidare samtal i Stockholm i denna fråga. I samband med dagens presskonferens på den kroatiska ambassaden lämnade också ambassadören sådana garantier.

Bakgrunden till Håkan Holmbergs fråga uppfattar jag vara de uttalanden som gjorts av pressekreteraren hos flyktingminister Rebic under tisdagen i förra veckan efter en presskonferens som då hölls i Zagreb. Den presskonferensen handlade om de långsiktiga program för frivillig repatriering till Bosnien-Hercegovina som lades fram redan i Washingtonöverenskommelsen. Det är alltså en helt annan fråga än den som varit aktuell i Sverige den senaste tiden – dvs. att avvisade bosnienkroater skulle riskera att sändas tillbaka till Bosnien-Hercegovina. I dag har det kommit ytterligare uppgifter om detta avtal mellan Bosnien-Hercegovina och Kroatien om frivillig repatriering.

I varje flyktingsituation finns en helt klar vilja att kunna återvända när förhållandena så medger. I Sverige pågår också ett visst förberedelsearbete för att kunna stödja de bosnier som önskar återvända och bygga upp sitt land. Det är i princip samma vilja att lösa ett flyktingproblem som ligger bakom det svenska synsättet och som uttrycks i de avtal som nu ingås mellan Kroatien och Bosnien-Hercegovina.

Anf. 117 ULLA HOFFMANN (v)

Herr talman! Riksdagen har beslutat att fr.o.m. den 1 januari i år minska utrikessekretessen genom att en presumtion för offentlighet införts. Bara om det kan antas skada Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller skada Sverige på annat sätt gäller numera utrikessekretess.

På s. 31 i proposition 112 säger regeringen:

”Sammanfattningsvis innebär de ändringar som nu genomförs en viktig omläggning av utrikessekretessens tillämpning i Sverige. Utgångspunkten är i fortsättningen att uppgifter som angår Sveriges utrikesförbindelser i regel kan lämnas ut.”

Vidare säger man: "Svenska folkets berättigade krav på insyn i sådana frågor – som kan vara av stor betydelse för enskilda – kommer för regeringens del att väga mycket tungt vid bedömningen."

Det brev från Kroatiens utrikesminister till den svenska ambassaden i Kroatien som invandrarministern hemligstämplat har nu offentliggjorts, men inte av Sveriges regering utan av den kroatiska ambassaden här i Stockholm. Bara om det kan antas skada Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller skada Sverige på annat sätt gäller alltså numera utrikessekretess.

På vilket sätt skulle ett offentliggörande av garantibrevet skada Sveriges mellanfolkliga förbindelser?

Däremot anser jag att det har skadat Sveriges trovärdighet att garantibrevet i sin fulla lydelse inte offentliggjorts tidigare. De som skulle ha haft nytta av brevet – de avvisade bosnierna med kroatiska pass – fick inte tillgång till brevet. När svenska folket ville se brevet svarade statsrådet Blomberg att det är sekretessbelagt. Hur såg de sekretessskälen ut? Svenska folkets berättigade krav på insyn i grunderna för regeringens flyktingpolitik skulle väga mycket tungt, sade den regering som Leif Blomberg ingår i. Är detta att tillämpa sekretesslagen i den nya lydelsen?

Herr talman! Denna gång var det inte minkar som gömde sig bakom sekretessen utan något mycket värre: ett försök att dölja att Sverige bryter mot UNHCR:s konklusion 58 om flyktingars rätt att få sina överlevnadsbehov tillfredsställda.

Anf. 118 HÅKAN HOLMBERG (fp)

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Jag vill också uttrycka min uppskattning över att avvisningarna under en period framåt så att säga lagts på is.

Leif Blomberg kommenterar min fråga genom att hävda att den presskonferens i Zagreb som var bakgrunden till den fråga jag ställt formellt handlar om en annan aspekt på denna problematik. Rent formellt kan man naturligtvis argumentera på det sättet. Men allt detta ingår i samma större övergripande problematik, där det egentligen handlar om vilken vikt man lägger vid tvångsvis återsändande respektive vid att det i praktiken råder en sådan situation att det inte går att stanna kvar i Kroatien. Det är ju det som den ganska upprörda debatt som pågått i några veckor egentligen har handlat om. Här pågår uppenbarligen ett spel, skulle jag vilja säga, både mellan Kroatien och Sverige och mellan Kroatien och andra länder i Europa som har tagit emot flyktingar av det här slaget.

Frågan är inte så enkel att det bara handlar om att alla bör få stanna eller att alla skall visas ut. Jag tycker att det kanske vore rimligt att, mot bakgrund av vad som har skett, regeringen längre fram när förhållandena möjligen har klarnat bad att få bedöma ytterligare några fall för att kunna göra nödvändiga distinktioner och att tills vidare inte sända någon tillbaka. Det innebär sannolikt en ganska lång tid med tanke på de förhållanden som råder och som är betydligt allvarigare nu än förhållandena under tidigare perioder.

Den fråga som jag vill följa upp detta med är: Vilken strategi kommer regeringen att ha om det i de kontakter som nu pågår med Kroatien visar sig att garantierna, som det tidigare hetat, förblir diskutabla för dessa flyktingars säkerhet i Kroatien?

Anf. 119 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Det av regeringen fattade beslutet är för övrigt identiskt med det av den tidigare regeringen i maj förra året fattade beslutet. Det är alltså ingen skillnad mellan de två besluten – det har bara fattats ett nytt beslut med samma innebörd. Detta bygger på samma grund, nämligen att personer som återsisas eller avvisas till Kroatien inte återsänds tvångsvis till Bosnien-Hercegovina.

Det är väldigt viktigt att det är så, därför att vår praxis innebär att vi själva inte skickar tillbaka personer till Bosnien-Hercegovina. Därför kan vi heller inte rimligen säga att det är acceptabelt att göra det via Kroatien. Således fäster vi väldigt stort avseende vid att de garantier som har lämnats också följs. Hittills har vi inte fått några som helst belägg för att det i praktiken skulle vara en annan tillämpning av bestämmelserna än som uttrycks i det brev som utrikesminister Granic skrev till den svenska regeringen i oktober förra året.

Denna garanti har upprepats i dag, och det har tydliggjorts att den fortfarande gäller. Därutöver tillägger den kroatiska ambassadören i Sverige att man heller inte kommer att ta ut de här personerna till krigstjänstgöring.

När det gäller Ulla Hoffmanns fråga tycker jag att det är bra att man nu, som brevskrivare Granic säger, bestämt att man vill publicera brevet. Jag har inget emot det. Tvärtom välkomnar jag att det här brevet har publicerats.

Tidigare hemligstämplar, så har Kroatien också gjort, sammanhänger med det enkla skälet att vi alltid gör på det sättet i korrespondensen mellan två stater. Skall hemligstämpeln hävas är det rimligt att säga att båda gör det. Och om brevskrivaren själv önskar göra det, är det väl hans sak att göra det.

Anf. 120 HÅKAN HOLMBERG (fp)

Herr talman! Vi får som bekant anledning att återkomma till denna fråga redan i morgon, och förmodligen också vid andra tillfällen senare.

Jag vill bara betona – det är viktigt att få säga det – att det för min del har funnits frågetecken, och det har jag konstaterat vid flera tillfällen, också när det gäller den tidigare regeringens sätt att hantera inte bara denna flyktingproblematik utan också hela behandlingen av katastrofen i Bosnien. Där är den svenska hållningen en liten detalj i det större mönster som innebär att vare sig nuvarande eller tidigare regeringar riktigt förmått ta till sig det som händer. Därmed har man hamnat i en situation som efter hand på olika sätt och i olika skeden har blivit mycket egendomlig. Inte desto mindre måste man utgå från den situation som gäller för de personer som nu råkar befinna sig i Sverige på grund av alla komplikationer som har funnits.

Jag vädjar till invandrarministern att ta den oro på största allvar som uttrycks inte bara av dessa flyktingar själva utan också av t.ex. olika hjälporganisationer för att de här garantierna kanske ändå är något ihålligare än som ibland hävdas.

Prot. 1994/95:80

28 mars

Svar på frågor

Anf. 121 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Jag kan garantera att vi tar oron på största allvar och att vi följer utvecklingen väldigt noga. Det har vi gjort, det gör vi och det kommer vi att göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1994/95:384 om Invandrarverkets beslut

Anf. 122 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Göthe Knutson har frågat mig vilka åtgärder jag vill vidta för att hindra att Invandrarverket meddelar felaktiga beslut och sedan ändrar sig.

Jag vill börja med att säga att jag naturligtvis tycker att det är ytterst beklagligt att felaktig information angående ett beslut har meddelats. Jag utgår från att Invandrarverkets företrädare delar denna uppfattning. Hela frågan rör dock rutiner hos förvaltningsmyndigheten, och det är således en fråga för myndigheten. Jag utgår också från att erforderliga åtgärder vidtas för att förhindra ett upprepande från myndigheten i fråga. Mitt svar blir därför att jag inte har för avsikt att vidta några särskilda åtgärder.

Anf. 123 GÖTHE KNUTSON (m)

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det blir inga åtgärder, säger statsrådet. Anledningen är att det rör sig om rutiner. Men skulle vi inte kunna vända på sakfrågan och konstatera att rutinen hos Invandrarverket som myndighet bör vara att felaktiga besked som är positiva för en asylsökande skall stå fast? Det är också en rutin i så fall. Jag skulle vilja föreslå att en sådan rutin införs.

Det finns emellertid också en positiv del i statsrådets svar, nämligen att statsrådet finner det ytterst beklagligt att felaktig information angående beslut meddelats och att statsrådet utgår från att Invandrarverkets företrädare delar denna uppfattning.

Jag undrar om statsrådet delar min uppfattning att det är en fruktansvärd situation människor emellanåt hamnar i – jag skall inte närmare gå in på något fall – när ett felaktigt besked ges. Detta glädjande besked meddelas hustru och barn på olika håll. Vederbörande skall då kunna samla sin familj, vilket inte är möjligt i de fall där det råder politisk förföljelse.

Vill statsrådet ta till sig de här problemen, dessa tragedier, och medverka till att de blir klart och tydligt markerade?

Anf. 124 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Det skall egentligen inte få hända. Det är bara så. Jag kan inte nog understryka hur beklagligt jag upplever att detta är.

Man kan försöka tänka sig in i motsvarande situation. Man får ett positivt besked som man firar och strax därefter får man ett nytt besked som är det rakt motsatta. Det är litet som att få en diagnos som säger: Du är inte sjuk. Sedan kommer någon och säger: Du är sjuk i alla fall. På något sätt är det samma upplevelse.

Jag skulle vara ytterst förvånad om Invandrarverket inte delade den uppfattningen. Naturligtvis gör de allt de kan göra för att korrigera, så att sådana här misstag inte kan äga rum i framtiden. Hundraprocentigt säker kan man aldrig vara, dess värre. Vi är människor allihop.

Anf. 125 GÖTHE KNUTSON (m)

Herr talman! Jag tänker inte ställa frågor i det enskilda fallet. Men jag tycker att det är angeläget att kunna berätta, eftersom det har angivits i tidningar, att det handlar om en politiskt aktiv person som av den orsaken inte kan återvända till Kosovo.

Vederbörande var rektor för en skola. Det han gjorde var att låta skolans lärare undervisa i albanska. Men det godkänner inte de serbiska härförare som finns där. I det läget har han hamnat i onåd. Det finns helt enkelt en häktningsorder på honom. Han kan inte återvända.

Jag vill gärna säga till statsrådet att jag tyckte att liknelsen med beskedet att det inte är någon allvarlig sjukdom och att det trots allt kommer att visa sig vara det är relevant. Då förstår vi alla hur angeläget det är att Invandrarverket omprövar.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1994/95:385 om flyktingkonventionen

Anf. 126 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Gullan Lindblad har med anledning av att en kvinna avvisats till Bangladesh frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att Sverige skall uppfylla flyktingkonventionen när det gäller tortyroffer.

Som Gullan Lindblad säkert känner till kan jag som statsråd inte gå in och kommentera ett enskilt ärende. Jag vill ändå upplysa om att FN-konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning talar om "faran att utsättas för tortyr". Man måste alltså bedöma om personen – vid en återkomst – hotas av tortyr. En individuell bedömning måste alltid göras, och föreligger inte längre en fara för tortyr så saknas också i princip skyddsbehov.

Däremot kan den sökande fortfarande ha andra skäl för att få stanna, t.ex. humanitära. Därför skall samtliga omständigheter i det enskilda ärendet övervägas, bl.a. de skador som personen i fråga kan ha fått på grund av vad han eller hon har utsatts för.

Anf. 127 GULLAN LINDBLAD (m)

Herr talman! Tack för svaret, herr invandrarminister! Jag kan inte säga att jag är nöjd med det.

Jag är medveten om att invandrarministern inte kan diskutera det enskilda fallet. Men det har utgjort bakgrund till min fråga. Det gällde ett upprörande fall, tycker jag och många med mig. Det var mycket svårt att förstå avvisningen av den här kvinnan. Hon visade klara tecken på tortyr. Hon var enögd, hon hade påvisbara skador, hon hade våldtagits av polisen i hemlandet osv.

Nu hänvisar invandrarministern till FN-konventionens uttalande om faran att utsättas för tortyr och menar att den inte längre skulle föreligga när hon kommer tillbaka. Jag hoppas vid Gud, herr invandrarminister, att så är fallet, att hon inte skall behöva uppleva denna fara.

Det har varit alltför många sådana ärenden genom åren. Jag har sysslat med de här frågorna länge. Jag har ställt frågor till många ministrar. För den utomstående förefaller det mycket omänskligt att människor skall kunna utsättas för något sådant. Jag ifrågasätter om vi verkligen efterlever FN:s flyktingkonvention.

Det jag skulle vilja fråga med anledning av detta och många andra ärenden är: Är invandrarministern beredd att föranstalta om någon utvärdering av praxis när det gäller asylärenden där tortyr åberopas?

Anf. 128 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Vi har för närvarande en flykting- och invandrapolitisk utredning som behandlar hela vår lagstiftning. Den skall utvärdera vad vi av olika skäl skulle kunna förändra i den här lagstiftningen. Jag utgår från att kommittén har att titta också på de här frågorna. De ingår i lagkomplexet.

I den mån man skulle finna att det finns skäl att göra korrigeringar förväntar vi oss att kommittén kommer med förslag i den riktningen.

Anf. 129 GULLAN LINDBLAD (m)

Herr talman! Den kommittén har sannerligen väldigt många frågor att ta ställning till. Jag kan också hoppas att den ser över även den här frågan. Men jag tycker att frågan är så pass brådskande att den borde bli föremål för särskild behandling.

Det har faktiskt väckts en motion, från en partivän till invandrarministern, som efterlyser just en utvärdering av praxis. Den kommer så småningom att behandlas i vårt utskott. Eftersom jag brinner i anden när det gäller att verkligen få klarhet i hur det står till på det här området, kommer nog jag att vara mycket välvilligt inställd till den.

Kommer inte Invandrarkommittén med ett ordentligt svar på den här frågan och med förslag till en utvärdering har utskottet möjlighet att agera, om inte invandrarministern inser att det här faktiskt är av brådskande natur och kan ta ett initiativ.

Svar på frågor

Anf. 130 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Jag håller med Gullan Lindblad om att det här är viktiga frågor. Det är inte tu tal om det.

Från svensk utgångspunkt upplever jag ändå att vi vid jämförelser internationellt är ganska duktiga på att följa de konventioner och annat som vi har skrivit under och att i vår lagstiftning se till att föra in sådana bestämmelser som gör att vi också i vår tillämpning kan följa dem.

Men visar det sig på något sätt att det finns tunga skäl för att göra den typen av utvärdering, utöver det man gör i kommittén, får man naturligtvis överväga att göra en sådan. Men jag kan i dag inte se att de skälen föreligger.

Anf. 131 GULLAN LINDBLAD (m)

Herr talman! Jag vet att näst intill hela Sverige har upprörts över det här fallet. Jag kunde inte stillatigande åse detta, utan jag tyckte att det var viktigt att föra fram det.

Jag betraktar det i alla fall som ett halvt löfte av invandrarministern att vi skulle kunna få en särskild översyn av just vår praxis när det gäller tortyrärenden, eftersom dessa är så oerhört graverande. Jag betraktar det så. Men jag kommer noga att följa praxis i sådana här ärenden i fortsättningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1994/95:386 om s.k. anknytningsutredningar i asylärenden

Anf. 132 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Ingrid Burman har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att förhindra att dubbla anknytningsutredningar görs i ärenden om uppehållstillstånd.

En grundförutsättning för Invandrarverket när man skall fatta beslut i ett anknytningsärende är att det finns en bra utredning om anknytningen, där samtliga relevanta fakta ingår. Om det finns brister måste Invandrarverket låta göra en ny utredning, oavsett när den tidigare är gjord. Det går inte att ha några bestämda regler för när en utredning skall göras eller inte, utan det måste Invandrarverket få avgöra i varje enskilt ärende.

Jag avser således inte att vidta några åtgärder i den aktuella frågan.

Anf. 133 INGRID BURMAN (v)

Herr talman! Jag skall först be att få tacka för svaret. Statsrådet understryker att det gäller att man har en bra utredning, att det inte skall finnas brister i den och att relevanta fakta skall ingå. Dessutom säger han att man inte kan ha bestämda regler.

Det är just där jag tycker att man kan skymta ett problem. Faktum är att Invandrarverket i dag har just bestämda regler. Man tillämpar en generell praxis. Det besked som kvinnor får från Invandrarverket – det

handlar mest om kvinnor vars män har utvisats just när en anknytningsutredning har avslutats, jag känner till fall där utredningen har avslutats så sent som två dagar innan avvisningen sker – är inte det något mjuka och mer öppna svar som statsrådet har presenterat, där man gör en individuell prövning, utan svaret är att man tillämpar en generell praxis. Man har en bestämd regel.

Så fort en man eller en kvinna har förpassats utanför rikets gränser skall det göras en ny utredning, oavsett om den utredning som har gjorts är relevant, bra och ligger mycket nära i tiden. Det är för mig det stora problemet. Att man tillämpar denna stelbenta, generella praxis, som slår blint, är både omänskligt och byråkratiskt. Dessutom kostar det mycket pengar och innebär onödigt lidande.

Anf. 134 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Man kan inte heller gärna förbjuda en myndighet att göra de erforderliga anknytningsutredningarna.

Många är de gånger som olika debattörer – jag vill inte påstå att Ingrid Burman tillhör dem, det vet jag inte, men många andra debattörer – har sagt att vi gör alldeles för knapphändiga utredningar och att rättssäkerheten äventyras. Här har vi det omvända. Man gör verkligen en utredning och sedan gör man i vissa fall en till för att vara på den säkra sidan. Då kritiserar man utifrån den utgångspunkten, att man är för noggrann i sin prövning av ärendena.

Det här är naturligtvis en mycket svår balansgång för enskilda myndigheter. Detta är en typisk myndighetsfråga. Gör de bedömningen att man måste göra en ny utredning är det faktiskt deras sak att göra det. Det kan inte vara en fråga för regeringen och inte heller för riksdagen, att stifta en lag som säger: Nej, detta får ni inte göra. Det vore väl litet konstigt ändå.

Anf. 135 INGRID BURMAN (v)

Herr talman! Törs jag tolka statsrådet Blomberg så, att statsrådet i alla fall anser att det inte är lämpligt med en sådan här generell regel och en generell praxis, utan att det lämpliga är att man gör en individuell bedömning och att denna bedömning bör ske från fall till fall? Kan jag tolka statsrådet på det sättet, att det är så regeringen önskar att man skall tillämpa anknytningsutredningar, tycker jag att den här frågan har lett ärendet ett steg framåt, eftersom det skulle vara en annan syn än den praxis som Invandrarverket tillämpar i dag.

Anf. 136 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Jag kan alltså inte gå in i myndighetsutövningen. Det är Invandrarverkets uppgift att göra de här bedömningarna. Har de en sådan här rutin är det deras sak att använda den på ett sådant sätt att man kan få de relevanta fakta som krävs för att man skall kunna behandla en ansökan om uppehållstillstånd i Sverige på grund av anknyt

ning. Jag tycker att det är mycket viktigt. Jag kan alltså inte gå in i detta och jag har heller ingen sådan önskan.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1994/95:392 om verkställighet av utvisning före lagakraftbeslut

Anf. 137 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig om verkställighet av icke ännu lagakraftvunnet negativt överklagandebeslut på asylansökningar.

En grundläggande princip i internationell asylrätt är rätten för en asylsökande att få sin sak överprövad om beslutet i första instans varit negativt. Alla EU-länder har motsvarande bestämmelser i sin lagstiftning eftersom de alla har anslutit sig till 1951 års Genèvekonvention om flyktingars rättsliga status. Alla dessa länder deltar i det gemensamma utvecklingsarbetet kring asylrätten som äger rum inom UNHCR.

I motsats till vad Pohanka anför finns det ingen i internationell asylrätt fastlagd rättighet att få stanna i landet under det att en överklagan prövas. UNHCR:s exekutivkommitté har dock vid några tillfällen antagit s.k. konklusioner för att begränsa möjligheterna till omedelbar verkställighet till att gälla bl.a. när ansökan är "bedräglig".

I svensk utlänningslag är huvudprincipen på detta område att den asylsökande får stanna i Sverige under det att vederbörandes sak ånyo prövas. I vissa undantagsfall medges dock att s.k. avvisning med omedelbar verkställighet kan ske. Undantagen gäller t.ex. för att möjliggöra verkställighet till ett första asylland eller då en asylansökan anses vara uppenbart oggrundad.

Möjligheten till omedelbar verkställighet är begränsad och vissa kriterier måste vara uppfyllda. Vid avvisning till första asylland gäller t.ex. att det står klart att personen där kan få sin sak prövad på ett tillförlitligt sätt. Vid direktavvisning till hemlandet gäller att ansökan är så uppenbart grundlös att man inte ansett sig behöva gå in och utreda saken vidare.

Även i dessa fall finns, som en säkerhetsåtgärd, möjligheten att begära inhibition, dvs. ett avbrytande av verkställigheten.

Innan Sverige blev medlem i EU antog de dåvarande medlemsländerna en gemensam resolution i London 1992 om uppenbart oggrundade asylansökningar. I den resolutionen söker man identifiera när en asylansökan bör anses vara uppenbart oggrundad och när en oggrundad ansökan kan komma att leda till ett "förenklat förfarande" vid prövningen.

Direktavvisningsinstitutet är alltså något som accepteras av alla EU:s medlemsländer, inklusive de nyttillträdde medlemmarna. Naturligtvis förutsätter sådana beslut att det inte skall föreligga någon risk för förföljelse i ursprungslandet.

Påståendet i Pohankas fråga till mig om den svenska regeringens handlande i EU-samarbetet är därför felaktigt.

Sverige driver – när det gäller avvísningar med omedelbar verkställighet – inga krav som inte omfattas av resolutionen om ogrundade asylansökningar eller Dublinkonventionens principer att en asylsökande skall provas av det första asylland en asylsökande kommer till.

I samband med antagandet av en resolution om gemensamma minimigarantier för asylprövningsproceduren har vi i en deklaration endast försökt täcka in och förtydliga den svenska proceduren. Vi har inte gjort några försök att ändra resolutionstexten.

Anf. 138 RAGNHILD POHANKA (mp)

Herr talman! Jag får tacka för svaret. Det var ett mycket noggrant, tydligt och långt svar, och det är jag tacksam för.

Jag har ställt den här frågan utifrån farhågor som jag fick när jag läste UNHCR:s skrivelse från den 10 mars 1995. Jag är därför glad om det inte är på det sättet som jag frågade om – inte påstod, som statsrådet sade.

I översättningen av UNHCR:s papper står det: En basprincip i internationell flyktinglag är att alla asylsökande skall få stanna i landet tills slutligt beslut är fattat. Den här principen skulle minimera risken att sända tillbaka en person med välgrundad rädsla för förföljelse som kanske möter fängelse, tortyr, kanske t.o.m. död om han åker tillbaka till sitt ursprungsland.

Det var den här texten som föranledde mig att ställa min fråga.

Jag tycker att detta är litet av ett moment 22. Man kan ju egentligen inte förrän överprövning har skett avgöra om ansökan är ogrundad eller inte, åtminstone är det oerhört svårt. Jag har tagit upp detta för flera år sedan. Jag menar att man alltid borde låta personer i den här situationen få stanna kvar. Efter vad jag kan förstå har vi möjlighet att i Sverige ha som praxis att låta människor stanna kvar under överklaganstiden om vi föredrar det. Det är ju först efter det som man kan yttra sig om ifall ansökan är ogrundad eller inte.

Anf. 139 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Herr talman! Det Ragnhild Pohanka säger att UNHCR påstår är inte riktigt korrekt, eftersom det, som jag sade, finns rättigheter vad gäller första asylland. Om det är uppenbart att en person kommer från ett land där han borde ha sökt asyl men inte gjorde det kan man göra en direktavvisning. På samma sätt kan man göra en direktavvisning om man i ett första asylförhör redan vid gränsen noterar att personen i fråga helt uppenbart inte har någon välgrundad anledning att få stanna, utan ansökan över huvud taget är ogrundad.

Det här är naturligtvis väldigt sällsynta fall, men förutsättningarna finns. Det här går att göra, och Sverige tillämpar inga andra principer än andra länder i de här sammanhangen. Vi driver heller inte några andra principiella uppfattningar i EU-arbetet för att uppnå gemensamma asylregler.

Prot. 1994/95:80

28 mars

Svar på frågor

Anf. 140 RAGNHILD POHANKA (mp)

Herr talman! Jag är glad om det är så att vi inte driver den här frågan i EU. Min huvudfråga var ju en undran om vi driver att den här metoden skall användas mer än i undantagsfall – jag anser att så inte bör vara fallet.

Direktavvisningar vid gränsen känner jag till, men det handlar min fråga egentligen inte om. Vad jag sade i min fråga var att man skall kunna vara trygg i landet under tiden från det man överklagar ett beslut från Invandrarverket till Utlänningsnämnden tills det man får besked. Jag tycker att detta är oerhört viktigt. I alla andra rättsfall har man ju rätt att avvakta ett slutgiltigt beslut från överklagansinstansen.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
1994/95:148 till socialutskottet
1994/95:205 till konstitutionsutskottet

24 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU32
Lagutskottets betänkande 1994/95:LU22
Försvarsutskottets betänkande 1994/95:FöU3
Trafikutskottets betänkanden 1994/95:TU12–TU14
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1994/95:AU11
Bostadsutskottets betänkande 1994/95:BoU18

25 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositioner
1994/95:125 Förslag om ytterligare anslag på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1994/95
1994/95:189 Konkursgäldenären
1994/95:214 Konvention med stadga för Europaskolorna

Finansutskottets betänkande
1994/95:FiU23 Ekonomisk demokrati, sparande och ägarspridning

Skatteutskottets betänkanden

1994/95:SkU19 Alkoholskatt och tobaksskatt

1994/95:SkU22 Anslag till skatteförvaltningen, m.m.

1994/95:SkU23 Anslag till Tullverket, m.m.

1994/95:SkU24 Beskattningssystemets utformning under kriser och i krig

Jordbruksutskottets betänkande

1994/95:JoU17 Ändringar i lagen (1994:1704) om lageravgift på socker och ris

Skatteutskottets betänkande

1994/95:SkU32 Ändrad ansökningstid för skattereduktion för reparation och ombyggnad av bostadshus

26 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 27 mars

1994/95:92 av *Eva Johansson* (s) till statsrådet Leif Blomberg om segregationen i storstadsområdena

Interpellationen redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

27 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställdes

den 27 mars

1994/95:403 av *Inger Koch* (m) till statsrådet Pierre Schori om Kuba

1994/95:404 av *Gullan Lindblad* (m) till statsrådet Anna Hedborg om fusk med bidragsförskott

Frågorna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

Prot. 1994/95:80
28 mars

---

28 § Kammaren åtskildes kl. 18.35.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. ajourneringen kl. 16.32
och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll	1
2 § Svar på fråga 1994/95:396 om EU-handlingar och of- fentlighetsprincipen	1
Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	1
Anf. 2 LENNART DALÉUS (c)	2
Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	2
Anf. 4 LENNART DALÉUS (c)	3
Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	4
Anf. 6 LENNART DALÉUS (c)	4
Anf. 7 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	4
Anf. 8 LENNART DALÉUS (c)	5
Anf. 9 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	5
3 § Svar på fråga 1994/95:391 om tullunion med Turkiet.....	6
Anf. 10 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	6
Anf. 11 RAGNHILD POHANKA (mp)	7
Anf. 12 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	8
Anf. 13 RAGNHILD POHANKA (mp)	8
Anf. 14 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	8
Anf. 15 RAGNHILD POHANKA (mp)	9
Anf. 16 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	9
Anf. 17 RAGNHILD POHANKA (mp)	9
Anf. 18 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	9
4 § Svar på fråga 1994/95:387 om barn och ungdomar med psykiska störningar.....	10
Anf. 19 Socialminister INGELA THALÉN (s)	10
Anf. 20 EVA ZETTERBERG (v)	10
Anf. 21 Socialminister INGELA THALÉN (s)	10
Anf. 22 EVA ZETTERBERG (v)	10
5 § Svar på fråga 1994/95:388 om sekretessen och akut- sjukvården för flyktingar	11
Anf. 23 Socialminister INGELA THALÉN (s)	11
Anf. 24 EVA ZETTERBERG (v)	12
Anf. 25 Socialminister INGELA THALÉN (s)	12
Anf. 26 EVA ZETTERBERG (v)	13
Anf. 27 Socialminister INGELA THALÉN (s)	13
Anf. 28 EVA ZETTERBERG (v)	14
Anf. 29 Socialminister INGELA THALÉN (s)	14
Anf. 30 EVA ZETTERBERG (v)	14
Anf. 31 Socialminister INGELA THALÉN (s)	14
6 § Svar på frågorna 1994/95:378, 379 och 393 om Öre- sundsbron	15

Anf. 32	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	15
Anf. 33	PER-OLA ERIKSSON (c).....	15
Anf. 34	KERSTIN WARNERBRING (c)	16
Anf. 35	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	16
Anf. 36	PER-OLA ERIKSSON (c).....	17
Anf. 37	KERSTIN WARNERBRING (c)	17
Anf. 38	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	18
Anf. 39	PER-OLA ERIKSSON (c).....	18
Anf. 40	KERSTIN WARNERBRING (c)	18
Anf. 41	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	19
Anf. 42	PER-OLA ERIKSSON (c).....	19
Anf. 43	KERSTIN WARNERBRING (c)	19
Anf. 44	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	20
7 §	Svar på fråga 1994/95:382 om skydd mot plundring av M/S Estonia.....	20
Anf. 45	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	20
Anf. 46	EVA BJÖRNE (m)	21
Anf. 47	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	21
Anf. 48	EVA BJÖRNE (m)	21
Anf. 49	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	22
Anf. 50	EVA BJÖRNE (m)	22
Anf. 51	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	22
Anf. 52	EVA BJÖRNE (m)	22
Anf. 53	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	22
8 §	Svar på frågorna 1994/95:389 och 390 om godstrafiken på järnväg.....	23
Anf. 54	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	23
Anf. 55	STIG BERTILSSON (m)	23
Anf. 56	KJELL ERICSSON (c).....	24
Anf. 57	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	24
Anf. 58	STIG BERTILSSON (m)	25
Anf. 59	KJELL ERICSSON (c).....	25
Anf. 60	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	25
Anf. 61	STIG BERTILSSON (m)	25
Anf. 62	KJELL ERICSSON (c).....	26
Anf. 63	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	26
9 §	Svar på fråga 1994/95:383 om lån till invandrare.....	26
Anf. 64	Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	26
Anf. 65	MARIANNE ANDERSSON (c).....	27
Anf. 66	Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	27
Anf. 67	MARIANNE ANDERSSON (c).....	28
Anf. 68	Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	28
Anf. 69	MARIANNE ANDERSSON (c).....	28

Anf. 70 Arbetsmarknadsminister ANDERS	
SUNDSTRÖM (s)	28
Anf. 71 MARIANNE ANDERSSON (c)	29

Prot. 1994/95:80
28 mars

---

10 § Svar på fråga 1994/95:397 om ungdomsarbetslösheten 29

Anf. 72 Arbetsmarknadsminister ANDERS	
SUNDSTRÖM (s)	29
Anf. 73 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)	29
Anf. 74 Arbetsmarknadsminister ANDERS	
SUNDSTRÖM (s)	30
Anf. 75 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)	31
Anf. 76 Arbetsmarknadsminister ANDERS	
SUNDSTRÖM (s)	31
Anf. 77 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)	31
Anf. 78 Arbetsmarknadsminister ANDERS	
SUNDSTRÖM (s)	31
Anf. 79 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)	32
Anf. 80 Arbetsmarknadsminister ANDERS	
SUNDSTRÖM (s)	32

**11 § Svar på fråga 1994/95:394 om Sameredaktionen i Ki-
runa 32**

Anf. 81 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	32
Anf. 82 MARIANNE ANDERSSON (c)	33
Anf. 83 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	33
Anf. 84 MARIANNE ANDERSSON (c)	34

**12 § Svar på fråga 1994/95:395 om en strategi för hållbar
konsumtion 34**

Anf. 85 Miljöminister ANNA LINDH (s)	34
Anf. 86 LENNART DALÉUS (c)	35
Anf. 87 Miljöminister ANNA LINDH (s)	36
Anf. 88 LENNART DALÉUS (c)	36
Anf. 89 Miljöminister ANNA LINDH (s)	36
Anf. 90 LENNART DALÉUS (c)	36

**13 § Svar på fråga 1994/95:401 om gränsdragningen mellan
nyinvestering och underhåll av reaktorer 37**

Anf. 91 Miljöminister ANNA LINDH (s)	37
Anf. 92 EVA GOËS (mp)	37
Anf. 93 Miljöminister ANNA LINDH (s)	38
Anf. 94 EVA GOËS (mp)	38
Anf. 95 Miljöminister ANNA LINDH (s)	39
Anf. 96 EVA GOËS (mp)	39

**14 § Svar på fråga 1994/95:402 om uranbrytningen i Kras-
nokamensk 39**

Anf. 97 Miljöminister ANNA LINDH (s)	39
Anf. 98 RAGNHILD POHANKA (mp)	40

15 § Svar på fråga 1994/95:369 om de fristående skolorna 40

Anf. 99 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	40
Anf. 100 ULF MELIN (m)	41
Anf. 101 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	41
Anf. 102 ULF MELIN (m)	42
Anf. 103 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	42
Anf. 104 ULF MELIN (m)	43
16 § Svar på fråga 1994/95:371 om lanthushållsskolor som fristående skolor	43
Anf. 105 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	43
Anf. 106 KERSTIN WARNERBRING (c)	43
Anf. 107 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	44
Anf. 108 KERSTIN WARNERBRING (c)	44
Anf. 109 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	45
Anf. 110 KERSTIN WARNERBRING (c)	45
17 § Svar på fråga 1994/95:399 om ny folkomröstning om kärnkraften	45
Anf. 111 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)	45
Anf. 112 EWA LARSSON (mp)	46
Anf. 113 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)	46
Anf. 114 EWA LARSSON (mp)	46
Anf. 115 TALMANNEN (s)	47
Ajournering	47
Återupptagna förhandlingar	47
18 § Svar på frågorna 1994/95:360 och 381 om brevet från Kroatiens utrikesminister till Sveriges ambassadör, m.m.	47
Anf. 116 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	47
Anf. 117 ULLA HOFFMANN (v)	48
Anf. 118 HÅKAN HOLMBERG (fp)	49
Anf. 119 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	50
Anf. 120 HÅKAN HOLMBERG (fp)	50
Anf. 121 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	51
19 § Svar på fråga 1994/95:384 om Invandrarverkets beslut	51
Anf. 122 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	51
Anf. 123 GÖTHE KNUTSON (m)	51
Anf. 124 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	52
Anf. 125 GÖTHE KNUTSON (m)	52
20 § Svar på fråga 1994/95:385 om flyktningkonventionen	52
Anf. 126 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	52
Anf. 127 GULLAN LINDBLAD (m)	53
Anf. 128 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	53
Anf. 129 GULLAN LINDBLAD (m)	53
Anf. 130 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	54

Anf. 131 GULLAN LINDBLAD (m).....	54
21 § Svar på fråga 1994/95:386 om s.k. anknytningsutredningar i asylärenden	54
Anf. 132 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	54
Anf. 133 INGRID BURMAN (v).....	54
Anf. 134 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	55
Anf. 135 INGRID BURMAN (v).....	55
Anf. 136 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	55
22 § Svar på fråga 1994/95:392 om verkställighet av utvisning före lagakraftbeslut.....	56
Anf. 137 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	56
Anf. 138 RAGNHILD POHANKA (mp)	57
Anf. 139 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	57
Anf. 140 RAGNHILD POHANKA (mp)	58
23 § Hänvisning av ärenden till utskott	58
24 § Förnyad bordläggning.....	58
25 § Bordläggning.....	58
26 § Anmälan om interpellation	59
1994/95:92 av <i>Eva Johansson</i> (s) till statsrådet Leif Blomberg om segregationen i storstadsområdena	59
27 § Anmälan om frågor	59
1994/95:403 av <i>Inger Koch</i> (m) till statsrådet Pierre Schori om Kuba.....	59
1994/95:404 av <i>Gullan Lindblad</i> (m) till statsrådet Anna Hedborg om fusk med bidragsförskott	59
28 § Kammaren åtskildes kl. 18.35.....	60

